

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. liepos 20 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko, Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Ermitažas“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 23 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „ELSYS TS“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Ermitažas“ dėl nuostolių atlyginimo ir prekių garantinio termino pratęsimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, atsakovės pusėje uždaroji akcinė bendrovė „Termoskydas“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių ieškinio senaties terminą reikalavimui atlyginti nuostolius, kilusius dėl netinkamos kokybės prekių, ir priežastinio ryšio, kaip vienos iš būtinųjų civilinės atsakomybės sąlygų, nustatymą, taip pat nuostolių mažinimą verslininko civilinės atsakomybės atveju, ir dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydama priteisti iš atsakovės ieškovei 27 197,82 Eur plokščių remonto ir 123 344,05 Eur rangos darbų kainos padidėjimo išlaidų atlyginimo, 6 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, taip pat įpareigoti atsakovę garantinį terminą plokštėms, sumontuotoms ant daugiabučio gyvenamojo namo, esančio (*duomenys neskelbtini*), (toliau – Objektas 1) fasado, pratęsti iki 2025 m. sausio 24 d., o plokštėms, sumontuotoms ant daugiabučio gyvenamojo namo, esančio (*duomenys neskelbtini*), (toliau – Objektas 2) fasado, – iki 2025 m. vasario 28 d., taip pat priteisti iš atsakovės ieškovei patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Panevėžio apygardos teismas, veikdamas Vilniaus apygardos teismo vardu, 2022 m. birželio 2 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies ir priteisė ieškovei iš atsakovės 27 197,82 Eur plokščių remonto bei 30 958,38 Eur statybos rangos darbų kainos padidėjimo išlaidų Objekte 1 atlyginimo bei 6 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo. Kitą ieškovės ieškinio dalį atmetė, taip pat paskirstė šalių turėtas bylinėjimosi išlaidas.
7. Teismas, sprenddamas dėl plokščių defektų atsiradimo priežasčių, padarė išvadą, kad ant Objekto 1 fasado sumontuotų daugiasluksnių sienų šiltinimo plokščių „Fibrolight“ dalis po žiemos sezono ėmė atsisluoksniuoti, t. y. plokštės apdailos sluoksnis (fibrocementinė plokštė) atsisluoksniavo nuo šiltinamosios medžiagos, dėl gamybos procese panaudoto „kraff“ tipo popieriaus, kuriuo buvo padengta plokštėje naudojama folija (dėl to gaminyje – plokštė – tapo hidrofobiškas), taip pat dėl plokščių dalies broko gamybos proceso metu.
8. Teismas pažymėjo, kad trečiojo asmens (gamintojos) UAB „Termoskydas“ parengtame plokščių standarte ĮST 302462460.01:2014/2K:2018 (toliau – ir standartas) bei daugiasluksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atlikimo technologijoje nėra nustatytas „kraff“ tipo popieriaus panaudojimas, kuriuo būtų padengiama plokštėje naudojama folija. Teismas padarė išvadą, kad daugiasluksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ gamintoja – trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“ – standarte, gaminio atlikimo technologijoje turėjo pareigą atskleisti visas plokščių gamyboje naudotas medžiagas, tačiau šios pareigos tinkamai neįvykdė, nes nenurodė, jog gaminyje yra panaudotas „kraff“ tipo popierius. Teismo vertinimu, nereikia papildomų žinių konstatuoti, kad popierius yra hidrofobiškas, todėl jo panaudojimas šiltinimo plokštėje, turinčioje tiesioginį kontaktą su vandeniu (lietus, šlapdriba, rūkas ir t. t.), turi būti itin gerai techniškai pagrįstas.
9. Teismas nurodė, kad, renovuojant Objektą 1, taip pat buvo sumontuotos šiltinimo plokštės „Fibrolight“, kurių gamyboje nebuvo panaudotas

„kraft“ tipo popierius, ir šios plokštės neatsisluoksniavo. Teismo nuomone, tai patvirtina išvadą, kad būtent „kraft“ tipo popieriaus panaudojimas gaminant šiltinimo plokštes „Fibrolight“ lėmė plokščių hidrofobiškumą, o dėl natūralaus temperatūrų skirtumo šaltuoju metu laiku plokštės ir atsisluoksniavo.

10. Teismo vertinimu, tai, jog nedidelė plokščių dalis buvo sandėliuojama nesilaikant gamintojos reikalavimų, nesudaro pagrindo padaryti kategorišką išvadą, kad Objektui 1 renovuoti panaudotos visos plokštės buvo sandėliuojamos netinkamai ir kad buvo montuojamos lyjant lietu, nes, anot teismo, tokius teiginius patvirtinančių patikimų įrodymų byloje nėra. Teismas nurodė, kad ekspertai dr. D. Kalibatas, dr. S. Mitkus neįvertino fakto, jog standarte ir 2018 metų daugiasluoksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atlikimo technologijoje nebuvo nurodytas „kraft“ tipo popieriaus panaudojimas plokštės struktūroje, taip pat šie ekspertai neįvertino natūraliai plokščių eksploatavimo metu jose susidarančio kondensato („rasos taško“) neišvengiamo atsiradimo ir jo neigiamų pasekmių plokštėje esančiam „kraft“ tipo popieriui.
11. Teismo vertinimu, šiltinimo plokštėse panaudotas „kraft“ tipo popierius galėjo sudrėkėti ne tik nuo lietaus, bet ir dėl plokštės eksploatavimo šaltuoju metų laiku joje natūraliai susidarančio „rasos taško“ (skirtumo temperatūrų, veikiančių plokštę iš namo vidaus ir iš lauko pusės), dėl kurio, esant neigiamai temperatūrai, anot teismo, ir atsisluoksniavo plokštės sudėtinės dalys.
12. Teismas, padarydamas išvadą, kad plokštės negalėjo deformuotis dėl netinkamo jų sandėliavimo ar tvirtinimo, rėmėsi teismo eksperto dr. S. Sušinsko 2022 m. kovo 21 d. teismo ekspertizės akto išvadomis, jog šiltinimo plokštės visi komponentai turi būti kokybiški, atsparūs vandeniui ir kiekvienas jų atskirai turi užtikrinti atsparumą vandeniui, be to, kokybiškai pagamintų plokščių montavimas, esant netinkamai temperatūrai (vertinant pagal bylos medžiagoje nurodytas aplinkybes), netinkamas sandėliavimas (vertinant pagal bylos medžiagoje nurodytas aplinkybes) negalėjo būti plokščių atsisluoksniavimo priežastis.
13. Teismas, įvertinęs liudytojų parodymus, ekspertų paaiškinimus teismo posėdžiuose, padarė išvadą, jog byloje yra pakankamai įrodymų tam, kad būtų galima konstatuoti, jog dalis atsakovės ieškovei parduotų plokščių buvo nekokybiškos (išteplotos klėjais, įlinkusios, įtrūkusios, išsigabusios, jos nesusinerdavo savo perimetrais viena su kita), o plokščių nekokybiškumas atsirado dėl technologinių pažeidimų gamybos procese. Teismo vertinimu, dėl technologinių pažeidimų gamybos procese plokštės galėjo nepakankamai susiklijuoti ir dėl to atsisluoksniuoti, o tokią išvadą, anot teismo, patvirtino teismo ekspertas dr. S. Sušinskas, teismo posėdyje paaiškinęs, kad plokštės konstrukcijoje visos plokštės dalys turi būti tinkamai sujungtos viena su kita, tačiau ten nebuvo tinkamo užpildymo, buvo prastai sujungti mazgai, gamybos metu buvo blogai sujungtos detalės b, c ir detalė a. Teismas pažymėjo, kad ekspertizės akto 2.2.8 punkte teismo ekspertas dr. S. Sušinskas nurodė, jog „ekspertizei atlikti pateiktoje medžiagoje nebuvo įrašų apie daugiasluoksnių šiltinimo plokščių, tiekų į Objektą 1, gamybos proceso kontrolę, sandūros stiprio matavimų rezultatus gamybos metu“. Teismo vertinimu, to pakanka padaryti išvadas, kad dalis ieškovei parduotų daugiasluoksnių sienų šiltinimo plokščių buvo nekokybiškos ir dėl gamyklinio broko, gamybos proceso metu tinkamai nesuklijavus plokštės sudėtinį dalių.
14. Teismas, nustatęs, kad dalis atsakovės ieškovei parduotų plokščių buvo nekokybiškos, pripažino ieškovės teisę į patirtų nuostolių dėl įsigytų ir panaudotų nekokybiškų plokščių atlyginimą. Teismo vertinimu, jeigu atsakovės parduotos šiltinimo plokštės būtų buvusios kokybiškos, jų nebūtų reikėję papildomai tvarkyti, nuimti, persukti varžtus ir t. t., todėl ieškovė nebūtų turėjusi jokių papildomų išlaidų.
15. Teismas pripažino pagrįstu ieškinio reikalavimą priteisti atlyginti 30 958,38 Eur nuostolių dėl subrangos darbų kainos Objekte 1 padidėjimo, nes dėl ieškovės pateiktų nekokybiškų sienų šiltinimo plokščių subrangovė neturėjo galimybės užbaigti pradėtų renovavimo darbų, kuriuos būtų užbaigusi, jeigu būtų buvusios perduotos kokybiškos plokštės, kadangi darbai šiame objekte buvo pradėti, tačiau sustabdyti dėl atsakovės pateiktų nekokybiškų šiltinimo plokščių. Teismas nurodė, kad prašomas priteisti subrangos kainos padidėjimo faktinės išlaidas ieškovė įrodė prie ieškinio pridėtais dokumentais.
16. Kartu teismas nurodė, kad Objekto 2 renovacija šiltinimo plokštėmis buvo sustabdyta ir atidėta vėlesniam laikui ne dėl atsakovės nurodymų ar kaltės, pateikus nekokybiškas sienų šiltinimo plokštes, o renovacijos administratorės UAB „Tvarkyba“ direktoriaus pareikalavimu, kai Objekte 1 pradėjusios atsisluoksniuoti šiltinimo plokštės sukėlė jam įtarimų, jog plokštės gali atsisluoksniuoti ir Objekte 2. Tai, kad gyvenamųjų namų renovacijos administratorės UAB „Tvarkyba“ direktorius suabejojo šiltinimo plokščių kokybe, prieš pradėdant sienų šiltinimo darbus Objekte 2, vertindamas, jog šios gali atsisluoksniuoti taip pat, kaip ir Objekte 1, kuriam buvo pateiktos nekokybiškos plokštės, teismo nuomone, neleidžia padaryti išvados, kad Objekto 2 renovavimo procesas buvo sustabdytas dėl atsakovės kaltės, pateikus nekokybiškas šiltinimo plokštes.
17. Teismas, pasisakydamas dėl subrangos darbų kainos padidėjimo Objekte 2, papildomai pažymėjo, kad atsakovė ieškovei nebuvo nurodžiusi subrangos darbų paslaugas pirkti būtent iš subrangovės UAB „Grastatas“, todėl atsakovė negali būti atsakinga už rangovės pasirinktos subrangovės bankrotą renovuojant Objektą 2. Teismas padarė išvadą, kad ieškovės pasirinktos subrangovės UAB „Grastatas“ bankroto sukeltos finansinės pasekmės (nuostoliai) tenka pačiai ieškovei kaip verslo rizikos dalis, nes ieškovė, prieš sudarydama sutartį su subrangove, turėjo galimybę įsitikinti jos finansiniu ir techniniu pajėgumu atlikti subrangos darbus, pareikalauti, jog subrangovė pateiktų banko garantijas, užtikrinančias nuostolių atlyginimą tuo atveju, jeigu subrangovė neatliktų su ieškove sutartų statybos subrangos darbų.
18. Teismas netenkino ieškinio reikalavimo įpareigoti atsakovę pratęsti garantinį terminą plokštėms, pažymėdamas, kad, pagal Sutarties sąlygų 4.14 punktą, visoms prekėms, kurios pagal savo techninę specifikaciją yra skirtos profesionaliam naudojimui, taikomas vienerių metų garantinis terminas. Kadangi sienų šiltinimo plokštės „Fibrolight“ skirtos profesionaliam naudojimui, teismas padarė išvadą, kad šių plokščių garantinis terminas pasibaigė praėjus vieneriems metams po to, kai ieškovė jas įsigijo iš atsakovės, t. y. 2019 m. pabaigoje.
19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. gruodžio 23 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą iš esmės paliko nepakeistą, tik patikslino pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl atsakovės priteistinių bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo, priteisdama iš ieškovės atsakovei 13 151,05 Eur bylinėjimo išlaidų atlyginimo.
20. Teisėjų kolegija, pasisakydama dėl ieškinio senaties instituto taikymo, nurodė, kad nors ieškovės reikalavimas yra kildinamas iš netinkamos kokybės prekių pardavimo, ieškiniu reikalaujama nuostolių, kurių atsiradimą ieškovė grindžia atsakovės parduotų plokščių netinkama kokybe, atlyginimo. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškiniu nėra prašoma taikyti kurį nors iš Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.334 straipsnyje nustatytų pirkėjo teisių gynimo būdų, todėl nagrinėjamu atveju taikytinas ne CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte nustatytas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas, o CK 1.125 straipsnio 8 dalyje įtvirtintas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas, taikomas reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo. Dėl šios priežasties kolegija konstatavo, kad ieškovė, kreipdamasi į teismą su ieškiniu 2021 m. vasario 19 d., įstatyme nustatyto sutrumpinto trejų metų ieškinio senaties termino nepraleido.

21. Be to, teisėjų kolegija pažymėjo, kad jeigu būtų pagrindas vertinti, jog ieškovės pareikštas reikalavimas yra dėl parduotų daiktų trūkumų, byloje nustatytos šalių ginčo aplinkybės sudarytų pakankamą pagrindą pripažinti, kad ieškinio senaties terminas praleistas dėl svarbių priežasčių. Kolegija atkreipė dėmesį, kad pagal kasacinio teismo praktiką pardavėjui atsakius tenkinti pirkėjo reikalavimą arba per pirkėjo nustatytą terminą (o jeigu toks nebuvo nustatytas – per protingą terminą) neatsakius į pirkėjo pretenziją dėl konkrečių garantinio daikto defektų pašalinimo, laikytina, kad pirkėjas sužinojo apie savo teisės pažeidimą. Tokiu atveju taikytina CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkto norma dėl senaties termino ieškiniams dėl parduoto daikto trūkumų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-54/2012).
22. Kolegija nustatė, kad ieškovė plokščių garantinio termino laikotarpiu 2020 m. gegužės 14 d. kreipėsi į atsakovę su pretenzija dėl parduotų daiktų trūkumų ir pareikalavo pakeisti visas plokštes, kurias ieškovė įsigijo ir kurios buvo sumontuotos abiejuose objektuose, kompensuoti plokščių remonto išlaidas bei abiejų objektų darbų kainos padidėjimo išlaidas. Atsakovė 2020 m. gegužės 21 d. pateikė ieškovei atsakymą, kuriame nurodė, kad neketina tenkinti pretenzijoje nurodytų reikalavimų. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija padarė išvadą, kad nuo atsakovės 2020 m. gegužės 21 d. atsakymo pateikimo ieškovei atsirado pagrindas spresti, jog jos subjektinė teisė pažeista ir būtent šis momentas laikytinas sutrumpinto šešių mėnesių ieškinio senaties termino ieškiniui dėl parduotų daiktų trūkumų pareikšti pradžia.
23. Vis dėlto teisėjų kolegija pažymėjo, kad nors 2020 m. gegužės 21 d. atsakymu atsakovė atsisakė patenkinti ieškovės pretenziją, šiame atsakyme, be kita ko, buvo nurodyta apie galimybę ginčą išspręsti taikiai. Iš byloje esančių įrodymų visumos teisėjų kolegija padarė išvadą, jog ir po 2020 m. gegužės 21 d. šalys dėjo pastangas tam, kad ginčas dėl atsisluoksniavusių plokščių būtų išspręstas taikiai. Šalių derybos nutrūko tik 2020 m. gruodžio 2 d. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, nurodytos aplinkybės sudarytų pagrindą termino praleidimo priežastis pripažinti svarbionis ir ieškinio senaties terminą atnaujinti laikantis pozicijos, kad šiuo atveju taikytinas CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte įtvirtintas ieškinio senaties terminas, kuris pasibaigė 2020 m. lapkričio 21 d.
24. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad nors pirmosios instancijos teismas nepagrįstai neišsprendė atsakovės pareikšto prašymo taikyti ieškovės reikalavimams ieškinio senatį, tačiau ši teismo klaida, ištaisyta apeliacinės instancijos teisme, šiuo konkrečiu atveju vertintina kaip formali, neturinti įtakos apskųsto teismo sprendimo teisėtumui bei pagrįstumui.
25. Vertindama sąlygų civilinei atsakomybei kilti buvimą nagrinėjamu atveju, teisėjų kolegija nurodė, kad atsakovės neteisėtus veiksmus, kaip būtiną sąlygą jos, kaip plokščių pardavėjos, civilinei atsakomybei kilti, ieškovė grindžia tuo, jog atsakovė pardavė nekokybiškas plokštes. Kolegija nustatė, kad šalių sudarytos Daugkartinio pardavimo sutarties Nr. E 11/2018.07.23-011 4.1 papunktyje įtvirtinta, jog pardavėjas privalo nustatytais terminais perduoti pirkėjui taikytiniuose teisės aktuose nustatytus kokybės reikalavimus ir gamintojo deklaruojamus standartus atitinkančias prekes, o pirkėjas privalo priimti laikantis šios sutarties sąlygų perduodamas prekes.
26. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas padarė byloje išvadą, jog plokštės atsisluoksniavimą lėmė dvi priežastys. Pirmą, gamybos procese panaudotas „kraft“ tipo popierius, kuriuo buvo padengta plokštėje naudota folija, dėl to gaminy (plokštė) tapo hidrofobiškas. Antra, plokštės atsisluoksniavo dėl gamybos proceso metu atsiradusio dalies daugiasluoksnių sienų šiltinimo plokščių broko. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nepritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad plokščių defektų susidarymą savaime lėmė gamybos procese panaudotas „kraft“ tipo popierius, kuriuo buvo padengta plokštėje naudojama folija. Kolegija pripažino pagrįsta tik pirmosios instancijos teismo poziciją, kad plokščių defektus nulėmė gamybos brokas.
27. Kolegija pažymėjo, kad iš daugiasluoksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atlikimo technologijos, kurią 2018 metais parengė ir patvirtino šių plokščių gamintoja trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“, 8 punkte esančios plokštės pjūvio schemos matyti, jog plokštės sudėtinės dalys yra: cemento plaušo plokštė pagal LST EN 12467 arba LST EN 492, plokštės storiai – 4mm; hermetikas Soudaseal 215 LM; cemento plaušo plokštės pagal LST EN 12467 arba LST EN 492 juostelė poliuretanimiai klėjai, klijų kiekis < 150 g/m²; poliuretanimio putplasčio plokštė pagal LST EN 13165; aliuminio folija. Taip pat kolegija nustatė, kad ieškovei į objektus buvo pristatytos dviejų rūšių šiltinimo plokštės: 1) plokštės, kurių sudėtyje yra paprasta aliuminio folija, ir 2) plokštės, kurių sudėtyje yra kompozitinė folija (folija, dengta „kraft“ tipo popieriumi). Kadangi plokštės, kurių sudėtyje yra „kraft“ tipo popierius, neturi atskiros atlikimo technologijos ar kito standarto, teisėjų kolegija vertino, kad šių plokščių sudėtis bei savybės yra tokios pačios, kaip ir plokščių, kuriose nėra „kraft“ tipo popieriaus. Todėl teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad daugiasluoksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ gamintoja trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“ standarte ir gaminio atlikimo technologijoje turėjo pareigą atskleisti visas plokščių gamyboje naudojamas medžiagas. Teisėjų kolegija, įvertinusi statybos techninio reglamento STR 1.01.04:2015 2 priedo 6.2 punktą, konstatavo, kad nors plokščių gamintoja trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“ turėjo pareigą nurodyti plokštės sudarančias medžiagas bei plokščių sudėtinės dalis, tarp jų – ir popierių, ypač atsižvelgiant į tai, kad popierius savaime yra hidrofobiškas, tačiau tokios informacijos parengtoje plokščių atlikimo technologijoje nenurodė.
28. Kolegijos vertinimu, jeigu trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“ būtų įvykdęs minėtą pareigą ir plokščių atlikimo technologijoje ar standarte būtų pateikęs informaciją apie visas sudėtinės plokščių dalis, ieškovė būtų galėjusi priimti atitinkamą sprendimą būtent dėl plokščių, kurių sudėtyje yra popieriaus, įsigijimo, ypač atsižvelgiant į tai, kad Objekto 1 techniniame rekonstrukcijos projekte aiškiai įvardytos šiltinimo plokščių galimos sudėtinės dalys, tarp kurių popieriaus panaudojimas nėra nurodytas.
29. Teisėjų kolegija sutiko su trečiojo asmens UAB „Termoskydas“ teiginiu, kad UAB „Kiwa Inspecta“ sertifikatas yra išduotas tiek plokštėms, turinčioms savo sudėtyje „kraft“ tipo popieriaus, tiek plokštėms be šio popieriaus. Tokią išvadą teisėjų kolegija padarė įvertinusi byloje esančius dokumentus, kurių pagrindu plokštėms buvo išduotas UAB „Kiwa Inspecta“ Eksploatacinių savybių pastovumo sertifikatas Nr. 04-15-043. Kolegija pažymėjo, kad Gaisrinii tyrimų centro 2014 m. rugpjūčio 21 d. bandymų ataskaitoje yra pateikta, jog bandymų metu folijos padengimas buvo nuimamas. Todėl teisėjų kolegija padarė išvadą, kad šiai tyrimų laboratorijai buvo pateiktos plokštės, kuriose buvo „kraft“ tipo popierius. Nors kituose bandymų protokoluose (atsparumo šalčiui, tempimo stiprio) popierius tiesiogiai nepaminėtas, tačiau juose užfiksuota, kad yra tirama 120 mm storio poliuretano plokštė su aliuminio folija iš abiejų pusių (gamintojas „Balex Meta“, plokštės „Thermano“). Kolegijos vertinimu, byloje esantis UAB „Balex Meta“ 2021 m. spalio 12 d. raštas patvirtina, kad termoizoliacinės (poliuretano) plokštės „Thermano“ yra gaminamos iš abiejų pusių su kompozicine folija, kuri sudaryta iš „kraft“ tipo popieriaus ir aliuminio folijos sluoksnių. Įrodymų, kad nurodyta plokščių gamintoja plokštės „Thermano“ gamino ir kitokia technologija, byloje kolegija nenustatė.
30. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismo išvada, kad „rasos taškas“ natūraliai susidarė „kraft“ tipo popieriaus dalyje, stokoja pagrįstumo, nes ši aplinkybė, kuriai nustatyti būtinos specialios žinios, iš esmės nebuvo analizuota nė viename iš byloje esančių ekspertinio pobūdžio aktų. Kolegija pažymėjo, kad šią aplinkybę patvirtino vienas iš ekspertų, apklaustas teismo posėdžio metu, jis kartu pažymėjo, jog negali šimtu procentų teigti, kad, nesant plokštėje popieriaus, atsisluoksniavimas apskritai nebūtų įvykęs, nes tam reikia specialių bandymų. Kolegija pažymėjo, kad tokia išvada iš esmės reikštų, jog „kraft“ tipo popieriaus panaudojimas šiltinimo plokštėse apskritai negalimas, nes popierius bet kuriuo atveju sudrėktų ir atsisluoksniuotų dėl natūralaus temperatūrų skirtumo. Kolegija pripažino, kad tokioms aplinkybėms nustatyti byloje nėra pakankamai įrodymų, o atliekant teismo ekspertizę, šios aplinkybės taip pat nebuvo tirtos.
31. Kita vertus, kolegija nurodė, kad nėra ginčo dėl to, jog atsisluoksniavo tik tos plokštės, kurios savo sudėtyje turėjo „kraft“ tipo popieriaus, ir atsisluoksniavimas įvyko būtent per šį plokštės sluoksnį, popieriui sudrėkus ir suirus. Atsižvelgdama į tai, kad visi nevėdinamoms sistemoms įrengti naudojami elementai turi būti atsparūs korozijai, drėgmei, pelėsiams ir ultravioletinei spinduliutei arba jie turi būti prieš naudojimą atitinkamai apsaugoti, o popierius savaime nėra atsparus drėgmei, korozijai, pelėsiams, teisėjų kolegija padarė išvadą, jog šis elementas apšiltinimo plokštėje gali būti naudojamas tik užtikrinant visišką jo izoliaciją nuo drėgmės patekimo. Kolegija pažymėjo, kad tokią

išvadą pateikė ir teismo ekspertas dr. S. Sušinskas.

32. Taip pat teisėjų kolegija nurodė, kad tai, jog į Objektą 1 pristatytos plokštės turėjo akivaizdžiai matomų defektų (klijų perteklių, susibangavimų, nuskilimų), nuosekliai patvirtino byloje apklausti liudytojai, kurie tiesiogiai dalyvavo priimančių ir montuojančių plokštes. Nors nė vienas byloje liudijęs asmuo nepatvirtino pristatant plokštes matęs plokščių atsisluoksniavimų, tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, liudytojų nurodytos aplinkybės, kad plokštės turėjo kitų matomų defektų, papildomai pagrindžia, jog gamybos procesas galėjo būti vykdomas netinkamai, dėl to pakankamai gerai nesusiklijavo plokščių sudėtinės dalys. Nesant pakankamo plokščių sudėtinės dalių sukibimo (dėl nepakankamo klijų kiekio, per trumpo prispaudimo laiko ar pan.), drėgnė galėjo pasiekti „kraff“ tipo popierių, o šiam sudrėkus plokštė ir atsisluoksniavo.
33. Teisėjų kolegija atmetė trečiojo asmens argumentus, kad plokščių gamybos technologija yra paremta aukštais gamybos ir kokybės standartais, nurodyma, jog tai savaime negarantuoja, kad visos trečiojo asmens pagaminamos plokštės negali turėti kokybės trūkumų. Kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad byloje surinkti ir aptarti įrodymai (teismo ekspertizės akto duomenys, liudytojų parodymai apie kai kurių atsakovės ieškovei parduotų plokščių neatitiktį standartų reikalavimams) leidžia padaryti išvadą, jog plokščių gamybos procese bei atliekant kokybės kontrolę buvo gamybos proceso klaidų, kurios nebuvo pastebėtos kokybės kontrolės mechanizmų.
34. Teisėjų kolegija nurodė, kad nei plokščių atlikimo technologijoje, nei standarte ar plokščių sandėliavimo taisyklėse nėra nurodyta, jog plokščių sandėliavimo ar montavimo taisyklių nesilaikymas gali nulėmti tokį rintą plokščių defektą. Kolegijos vertinimu, priešingai nei nurodo atsakovė, trečiojo asmens UAB „Termoskydas“ parengtuose plokščių dokumentuose nėra nuorodų dėl plokščių apsaugos nuo vandens. UAB „Termoskydas“ parengtuose dokumentuose įvardyti galimi plokščių pažeidimai dėl drėgmės ar kondensato susiję tik su plokščių išvaizdos pakitimais, t. y. dėmių atsiradimu, paviršiaus pakitimu, paviršiaus spalvos pakitimu ir pan. Be to, jeigu plokštės iki jų sumontavimo nėra atsparios vandeniui, kolegijos vertinimu, nepaaiškinama plokščių sandėliavimo taisyklių 8 punkto nuostata, kad tuo atveju, jeigu pakuotėje esančios plokštės sušlampa, visą pakuotę reikia išardyti ir sudėti taip, jog plokštės galėtų gerai išdžiūti; plokštėms išdžiūvus ir dedant atgal į paletę tarp jų būtina naudoti PE putos plėvelę. Tai, kad plokštės, kurios buvo sušlapusios ir buvo išdžiovintos, galima toliau naudoti pagal paskirtį, kolegijos nuomone, rodo, jog tinkamai pagaminta plokštė yra atspari vandeniui ir negali prarasti savo konstrukcijos dėl išorinio drėgmės poveikio.
35. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad, rengiantis pirmajam daugiasluoksnių sienų šiltinimo plokščių „Fibrolight“ sertifikavimui (2015 m.), Vilniaus Gedimino technikos universiteto Termoizoliacijos mokslo instituto statybinių medžiagų laboratorijoje 2013 m. gruodžio 23 d. – 2014 m. sausio 10 d. laikotarpiu atlikti daugiasluoksnių sienų šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atsparumo šalčiui bandymai (teismo ekspertizės aktas Nr. 22-03/02) patvirtino, jog kokybiškai pagaminta plokštė yra atspari vandeniui (taip pat ir šalčiui). Iš šių bandymų protokolo Nr. 1-14-2014 ir jį keičiančio protokolo Nr. 1-12-2015 kolegija nustatė, kad bandymams buvo pateikta plokštė su aliuminio folija, dengta „kraff“ tipo popieriumi. Prieš bandymą tiriamos plokštės buvo septynias paras mirkytos vandenyje ir buvo atliekama 100 vienpusių šaldymo ir atšildymo ciklų. Jokių pažeidimų bandomajame paviršiuje nebuvo pastebėta. Nors šių bandymų metu buvo tirtas tik plokštės paviršius, kuris turi sąlytį su atmosfera, vis dėlto iš bandymų protokolo matyti, jog atsparumui šalčiui išbandyti naudota visa plokštė, t. y. iš pradžių visa plokštė septynias dienas buvo mirkoma vandenyje, vėliau su ja atlikta 100 vienpusių šaldymo ir atšildymo ciklų, tuomet ji išardyta ir ieškota bandomojo paviršiaus pažeidimų. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegijos vertinimu, jeigu šių bandymų metu dėl atliekamo mirkymo, šildymo, šaldymo ir pan. plokštė būtų atsisluoksniavusi, t. y. iš esmės praradusi savo konstrukciją, apie tai neabejotinai būtų buvę pažymėta bandymo protokole.
36. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad išvada, jog atsakovės ir trečiojo asmens įvardyti plokščių sandėliavimo bei montavimo taisyklių pažeidimai negalėjo nulėmti ginčo plokščių atsisluoksniavimo, taip pat padaryta ir teismo ekspertizės akte.
37. Kolegija nesutiko su atsakovės ir trečiojo asmens teiginiais, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai suteikė prioritetą teismo ekspertizės akto išvadoms ir nevertino kitų byloje esančių rašytinių įrodymų, liudytojų parodymų, kitų ekspertų išvadų ir paaiškinimų; ekspertizės akto turinys ir išvados paremti prielaidomis, neįvertinti tam tikri reikšmingi faktoriai, kai kurios aplinkybės nepagrįstai sureikšminotos, padarytos klaidingos išvados. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas aiškiai nurodė, kokioms aplinkybėms nustatyti ir kodėl remiasi teismo ekspertizės išvadomis, vertino šias išvadas kitų byloje esančių įrodymų kontekste, nenukrypdamas nuo įrodymų vertinimo taisyklių.
38. Pasisakydama dėl nuostolių dydžio teisėjų kolegija nurodė, kad byloje nėra objektyvių įrodymų, patvirtinančių atsakovės poziciją, jog iš ieškovei priteistos plokščių remonto sumos turėtų būti išbrauktos išlaidos varžtams, kaiščiams ir tarpinėms, nes ieškove plokštėms tvirtinti iš pat pradžių buvo pasirinkusi netinkamus varžtus. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad plokščių atlikimo technologijoje, galiojusioje pradinio plokščių montavimo metu, nebuvo nurodytas varžtų, kuriais plokštės privalo būti tvirtinamos, ilgis. Dėl ieškovės pasirinktų varžtų pastabų neišsakė ir plokščių gamintojos trečiojo asmens UAB „Termoskydas“ atstovai, apmokydami ieškovės bei jos subrangovės darbuotojus, kaip montuoti plokštes, nes naudojo tuos pačius varžtus. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad plokščių gamintoja 2019 m. išleido naują plokščių atlikimo technologiją, kurioje aiškiai nurodė, kokio ilgio varžtus reikėtų naudoti, ir nurodyti varžtai yra ilgesni už tuos, kurie buvo naudoti pradiniam plokščių tvirtinimui ieškovės objektuose. Be to, naujoje technologijoje nuo keturių iki šešių padidintas varžtų, kuriais plokštės turi būti prisukamos prie sienos, skaičius. Tačiau kolegija pažymėjo, kad eksperto dr. D. Kalibato parengtame vertinimo akte, nurodant, kaip ištaisyti atsiradusius plokščių defektus Objekte 1, buvo nurodyta būtent šešiais varžtais pritvirtinti plokštes.
39. Teisėjų kolegija konstatavo, kad jeigu atsakovė į Objektą 1 nebūtų pristatiusi nekokybiškų plokščių, ieškove nebūtų patyrusi šių plokščių remonto išlaidų. Todėl teisėjų kolegija laikė įrodyta, kad ieškovės patirti nuostoliai dėl plokščių atsisluoksniavimo kilo dėl atsakovės pristatytų nekokybiškų plokščių. Teisėjų kolegija byloje padarė išvadą, kad yra nustatytos visos atsakovės civilinės atsakomybės sąlygos ir ieškovei iš atsakovės pagrįstai priteistos atlyginti plokščių remonto išlaidos.
40. Taip pat apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija sutiko, kad atsakovė yra atsakinga ir už rangos darbų Objekte 1 kainos padidėjimą, nes, paaiškėjus plokščių defektams, šiame objekte buvo sustabdyti darbai, o po darbų sustabdymo bankrutavo ieškovės pasitelkta subrangovė, vykdžiusi darbus Objekte 1. Todėl ieškovei teko samdytis naują subrangovę, o ši darbus Objekte 1 užbaigė už didesnę kainą. Kolegija nurodė, kad, 2019 m. kovo mėnesį paaiškėjus plokščių defektams ir 2019 m. kovo 19 d. susirinkime nutarus atlikti plokščių ekspertizę, Objekto 1 renovavimo darbai buvo sustabdyti. Kolegija pažymėjo, kad pradinės subrangovės UAB „Grastatas“ vadovas R. J. nurodė, jog darbai buvo sustabdyti, todėl UAB „Grastatas“ išgyveno tik kokius du mėnesius, nes šie du objektai buvo paskutiniai ir prioritetiniai. Negavusi iš jų pinigų, bendrovė bankrutavo, kad nesusikauptų didesnių skolų. Nors teisėjų kolegija iš dalies sutiko su atsakovės argumentais, kad subrangovės UAB „Grastatas“ finansinė padėtis buvo prasta dar iki rangos darbų Objekte 1 sustabdymo (bendrovė dirbo

nuostolingai, buvo atleidžiami darbuotojai ir pan.), kolegijos vertinimu, didelės vertės statybos darbų sustabdymas, kartu sustabdant ir mokėjimus subrangovei, neabejotinai turėjo įtakos subrangovės mokumo didesniai blogėjimui. Iki statybos darbų Objekte 1 sustabdymo nemaža dalis šio objekto renovavimo darbų jau buvo atlikta. Dėl to teisėjų kolegija laikė pagrįsta manyti, kad jeigu nebūtų buvę plokščių kokybės trūkumų, subrangovė UAB „Grastatas“, nepaisydama patiriamų darbo organizavimo ir finansinių sunkumų, būtų sugebėjusi užbaigti šį objektą tam, kad gautų atsiskaitymą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

41. Atsakovė kasaciniame skunde prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 23 d. nutartį ir Panevėžio apygardos teismo, veikusio Vilniaus apygardos teismo vardu, 2022 m. birželio 2 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti, taip pat priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 41.1. Teismai netinkamai taikė ir aiškino CK 1.125 bei 1.131 straipsnius, todėl paneigė jų esmę ir prasmę ir netinkamai nustatė nagrinėjamu atveju taikytiną ieškinio senatį. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai konstatavo, kad atsižvelgiant į ieškovės ieškinio reikalavimus nagrinėjamu atveju taikytinas ne CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte nustatytas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas, o CK 1.125 straipsnio 8 dalyje įtvirtintas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas, taikomas reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo.
- 41.2. Ieškovės ieškinio reikalavimas dėl nuostolių, kylančių iš neva netinkamos kokybės atsisluoksniavusių plokščių, remonto išlaidų atlyginimo buvo nagrinėjamas ir sprendžiamas taikant ne bendrąsias civilinės atsakomybės normas, o CK XXIII skyriaus normas, susijusias su nuostoliais ir pardavėjo atsakomybe dėl netinkamos kokybės daiktų (plokščių). Bendrųjų ir specialiųjų teisės normų konkurencijos taisyklė reikalauja, kad specialiosios teisės normos, skirtos konkrečiai santykių grupei reglamentuoti, būtų taikomos prioritetiškai bendrųjų, taikomų platesniam santykių ratui, normų atžvilgiu. CK šeštosios knygos XXIII skyriaus normos yra specialiosios bendrųjų sutartinės civilinės atsakomybės normų atžvilgiu ir turi būti taikomos prioritetiškai, kai reikalavimai kildinami iš netinkamo pirkimo–pardavimo sutarties vykdymo.
- 41.3. Byloje teismo nagrinėjimo objektą sudaro ne bendrųjų civilinės atsakomybės teisės normų (CK 6.245–6.249 straipsniai), bet specialiųjų teisės normų, įtvirtinančių pardavėjo civilinę atsakomybę dėl netinkamos kokybės daikto, reguliuojami materialieji teisiniai santykiai. Dėl to turėjo būti taikomas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas, šis pasibaigė 2020 m. lapkričio 21 d. Kadangi byloje atsakovė prašė taikyti ieškinio senatį, teismai turėjo pareigą ją taikyti ir ieškinį atmesti. Teismai neanalizavo ir tinkamai neidentifikavo tarp šalių susiklosčiusių santykių prigimtį ir iš esmės ignoravo taikytinas materialiosios teisės normas. Netinkamai taikydami ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas teismai tik formaliai nurodė, kad reikalavimui, kuriuo yra siekiama nuostolių atlyginimo, turi būti taikomas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas, tačiau tinkamai nekvailifikavo ieškovės pateiktų reikalavimų teisinių pagrindų ir jiems taikytinų CK normų.
- 41.4. Apeliacinės instancijos teismas visiškai nepagrįstai konstatavo, kad, net taikant sutrumpintą 6 mėnesių ieškinio senaties terminą, egzistavo svarbios priežastys atnaujinti šį terminą. Vien tai, kad po pretenzijos pareiškimo ir atsakovės aiškiai bei nedviprasmiškai dar 2020 m. gegužės 21 d. išreikšto nesutikimo su ieškovės reikalavimais ieškovė toliau siekė išspręsti ginčą, nesikreipdama į teismą, nereikia, jog tai sudaro pagrindą atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą. Atsakovės pozicija visu laikotarpiu nuo ieškovės pretenzijos pateikimo iki kreipimosi į teismą buvo kategoriška ir nekintanti. Todėl atsakovei aiškiai atsakius ieškovei, kad ji nesutinka su ieškovės pozicija dėl atsakovės, kaip plokščių pardavėjos ir tiekėjos, atsakomybės už ieškovės nustatytus plokščių trūkumus, ieškovė neturėjo jokio pagrindo tikėtis, jog ginčas galės būti išspręstas taikiai. Ieškovei, kuri pasirinko ginčą spręsti ne teisminiu keliu, bet vedant derybas, negali būti taikomi mažesni protingumo ir rūpestingumo standartai, atleidžiantys ją nuo atsakomybės laikyti CK įtvirtintų ieškinio senaties terminų. Ieškovė buvo informuota apie atsakovės poziciją dėl jos atsakomybės ir nuostolių atlyginimo, todėl, būdama apdairi ir rūpestinga verslininkė, turėjo ir galėjo kreiptis į teismą dėl nuostolių atlyginimo per įstatyme nustatytą terminą, bet to sąmoningai nepadarė.
- 41.5. Teismai netinkamai taikė ir aiškino CK 6.247 straipsnį, todėl neteisėtai konstatavo, esą egzistuoja priežastinis ryšys tarp netinkamos plokščių kokybės ir ieškovės subrangovės UAB „Grastatas“ bankroto. Šiuo atveju pagrindų preziumuoti priežastinį ryšį nebuvo, todėl ieškovė turėjo įrodyti, o apeliacinės instancijos teismas – pagrįsti, kodėl laikoma, kad ši civilinės atsakomybės sąlyga iš tiesų egzistuoja. Teismas priežastinį ryšį tiesiog preziumavo ir automatiškai konstatavo, esą nustačius, kad atsakovės parduotos ir pristatytos plokštės buvo nekokybiškos, neapibrėžtam laikui teko sustabdyti Objekto 1 renovavimo darbus, o naujos subrangovės samdymas už didesnę kainą ir pirminės subrangovės UAB „Grastatas“ finansinė padėtis neva buvo tiesioginė nekokybiškų plokščių pasekmė. Teismai nepaneigė aplinkybių, kad: i) rangos darbai apskritai nebuvo sustabdyti, o darbų organizavimas buvo išimtinai ieškovės atsakomybė; ii) pačios ieškovės veiksmai padarė įtaką subrangovės UAB „Grastatas“ finansinei padėčiai. Ieškovė vėlavu laiku įgyvendinti nustatytus darbus (pavyzdžiui, nevykdė darbų nuo 2019 m. kovo 12 d.) ir įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus, o vietoj to iš esmės ignoravo darbų užsakomą UAB „Tvarkyba“ pretenzijas. Užsakovė UAB „Tvarkyba“ atsiskaitydavo su ieškove, tačiau tik tuo atveju, jeigu būdavo vykdomi darbai, o jiems nevykstant ieškovė negalėjo gauti pajamų, dėl to kvestionuotinos ir jos galimybės atsiskaityti su savo subrangovais, taip pat ir subrangove UAB „Grastatas“. Pastarosios finansinė padėtis buvo sudėtinga ir blogėjo dar iki momento, kai ieškovė iš atsakovės įsigijo neva nekokybiškas plokštes ir galėjo būti pastebėtas jų atsisluoksniavimas. Atsakovė, nebūdama niekaip tiesiogiai susijusi su šia subrangove, neturėjo ir niekaip negalėjo turėti įtakos jos sunkiai finansinei padėčiai, kuri pradėjo blogėti prieš 2 metus iki plokščių įsigijimo ir defektų išaiškėjimo; iii) ieškovė nepateikė jokių įrodymų dėl subrangos darbų pabrangimo. Teismai lakoniškai ir iš esmės remdamiesi vien ieškovės formaliais teiginiais nusprendė, kad naujos subrangovės darbų kaina buvo didesnė. Tokia teismų išvada nebuvo pagrįsta įrodymais, kadangi nei ieškovė, nei kitos ginčo šalys nepateikė į bylą jokių kainos išaugimą patvirtinančių duomenų.
- 41.6. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai lakoniškai konstatavo, neva yra pagrįsta manyti, kad jeigu nebūtų plokščių kokybės trūkumų, subrangovė UAB „Grastatas“, nepaisydama patiriamų darbo organizavimo ir finansinių sunkumų, būtų sugebėjusi užbaigti Objekto 1 renovavimo darbus tam, kad gautų atsiskaitymą. Tačiau byloje nėra jokių duomenų, kurie leistų teigti, kad kitos, su šia byla nesusijusios aplinkybės nebūtų dariusios reikšmingos įtakos UAB „Grastatas“ finansinei padėčiai ir galimybei užbaigti pradėtus darbus. Priešingai, surinkti duomenys patvirtina, kad UAB „Grastatas“ finansinė padėtis pradėjo blogėti net prieš kelerius metus iki Objekto 1 atliekamų rangos darbų pradžios. Šios aplinkybės ir jų egzistavimas vienu metu (2019 m.), kaip ir plokščių defektų atsiradimas (atsisluoksniavimas), neturi jokios loginės sekos ir automatiškai neįrodo jų priežastingumo bei sąsajumo. Net jei plokštės nebūtų atsisluoksniavusios, UAB „Grastatas“ nebūtų užbaigusi darbų, nes dar 2019 m. vasarį atleido pusę savo darbuotojų, o likusią dalį – kovo pradžioje.
- 41.7. Plokščių nekokybiškumas nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nedaro ir negali daryti jokios įtakos trečiosios šalies – subrangovės (su kuria sutartinius santykius turi išimtinai tik ieškovė) – finansinei padėčiai. UAB „Grastatas“ finansinė padėtis iš esmės pradėjo blogėti dar 2017 metais, o bankroto procesas buvo inicijuotas 2019 m. balandžio 18 d., t. y. praėjus vos mėnesiui nuo ieškovės pastebėtų plokščių defektų (2019 m. kovo 8 d.), todėl nėra jokio faktinio ir (ar) teisinio pagrindo konstatuoti, kad šias dvi aplinkybes sieja priežastinis ryšys vien dėl to, jog jos vyko paraleliai. Tokios aplinkybės kaip subrangovės UAB „Grastatas“ bankroto atsakovė negalėjo numatyti sudarant

sutartį dėl plokščių įsigijimo. Jos taip pat nepriklauso nei nuo atsakovės valios, nei nuo jos veiksmų.

- 41.8. Teismai, neanalizavę šių aplinkybių ir netaikę CK 6.258 straipsnio 4 dalies, iš esmės pažeidė *iura novit curia* (teismas žino teisę) imperatyvą ir reikšmingai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos CK 6.258 straipsnio 4 dalies taikymo ir aiškinimo praktikos. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad CK 6.256 straipsnio 4 dalis ir 6.258 straipsnio 4 dalis visuomet taikomos kartu, t. y. verslininkas atsako be kaltės tik už tokio dydžio nuostolius, kuriuos jis galėjo protingai numatyti. Kitoks aiškinimas paneigtų civilinės atsakomybės kompensacinį pobūdį ir sudarytų prielaidas kreditoriui nepagrįstai praturtėti skolininko sąskaita. Atitinkamai apeliacinės instancijos teismas nukrypo ir nuo šios kasacinio teismo praktikos nagrinėjamu atveju, nusprenddamas atsakovei taikyti tik CK 6.256 straipsnio 4 dalį. Teismai negalėjo konstatuoti, kad atsakovė atsako be kaltės, kadangi nagrinėjamu atveju turi ir privalo būti taikoma CK 6.258 straipsnio 4 dalis.
- 41.9. Teismai taip pat nepagrįstai netaikė CK 6.248 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos atlygintųjų nuostolių mažinimo taisyklės, kai egzistuoja kreditoriaus (ieškovės) kaltė. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos nuostolių atlyginimą reglamentuojančių teisės normų taikymo praktikos ir nepagrįstai konstatavo, kad vien dėl esą nekokybiškų plokščių buvo poreikis papildomai klijuoti ir iš naujo priveržti plokštes prie sienos, todėl ieškovė patyrė papildomų išlaidų varžtams, kaiščiams ir dėl tarpinių plokščių keitimo. Tokios teismo išvados buvo priimtos iš esmės ignoruojant faktines aplinkybes, kad: i) ieškovė turėjo pareigą pagal objekto techninio darbo projekto 2.2 punktą parinkti varžtus juos išbandžiusi rovimo testu (ištraukiant iš pagrindo jėga); ii) ieškovė pasirinko netinkamo ilgio varžtus ir nepatikrino varžtų juos ištraukdama jėga. Šios aplinkybės buvo nustatytos ir objekto užsakovės UAB „Tvarkyba“ yra konstatuota, jog naudojami varžtai galimai yra per trumpi; iii) gamintoja neturėjo jokios objektyvios galimybės ir pareigos iš anksto nurodyti ieškovei, kokie varžtai turi būti naudojami pritvirtinant plokštes, nes parenkant tinkamus varžtus tiesioginę įtaką daro konkretaus objekto, prie kurio plokštės turi būti tvirtinamos, techninė specifiška; iv) reaguodama į dr. D. Kalibato rekomendacijas priveržti plokštes papildomais dviem varžtais, objekto užsakovė UAB „Tvarkyba“ pakeitė Objekto 1 ir Objekto 2 techninio darbo projektus, įtraukdama būtiną plokščių priveržimą 6 varžtais. Šis sprendimas buvo priimtas jo nederinant su plokščių gamintoja ir (ar) atsakove.
- 41.10. Dėl papildomai kilusių varžtų, kaiščių ir tarpinių keitimo išlaidų atsakomybė kyla ieškovei. Būtent ieškovės veiksmai ir sprendimai lėmė tai, jog kilo poreikis nuimti ir iš naujo pritvirtinti plokštes Objekte 1, o atsakovei nėra ir negali kilti pareiga prisiimti atsakomybę už ieškovės nerūpestingus ir neapdairius veiksmus, organizuojant rangos darbus Objekte 1. Todėl teismai turėjo pareigą taikyti CK 6.248 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą taisyklę dėl proporcingo nuostolių sumažinimo atsižvelgiant į ieškovės kaltę.
- 41.11. Apeliacinės instancijos teismas teisingai nurodė, kad būtent pirminės subrangovės bankrotas, o ne atsakovės veiksmai lėmė, jog ieškovė patyrė nuostolių dėl naujos subrangovės, suteikiančios paslaugas už didesnę kainą, samdymo, todėl būtent UAB „Grastatas“ bankrotas yra ir turi būti laikomas nuostolių lėmusiomis aplinkybėmis. Plokščių nekokybiškumas nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nedaro ir negali daryti jokios įtakos trečiosios šalies – subrangovės, su kuria sutartinius santykius turi išsintinai tik ieškovė, finansinei padėčiai. Tokios aplinkybės kaip subrangovės UAB „Grastatas“ bankroto atsakovė negalėjo numatyti sudarant sutartį dėl plokščių įsigijimo. Šiuo atveju verslo sprendimų rizika tenka būtent ieškovei, kaip rangos darbų užsakovei, o ne atsakovei, kuri ieškovei tik tiekė jos įsigytas statybines prekes (plokštes).
- 41.12. Teismai, neanalizavę šių aplinkybių ir netaikę CK 6.258 straipsnio 4 dalies, iš esmės pažeidė *iura novit curia* imperatyvą ir reikšmingai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos. Tokiu būdu yra įtvirtinama teisiskai ydinga situacija, kai teismai yra iš esmės įgalinami ignoruoti imperatyvias materialiosios teisės nuostatas bei įteisinamas neproporcingas ir neobjektyvus išsintinai vienos iš sutarties šalių (šiuo atveju ieškovės) interesų ir teisių gynimas. Teismai negalėjo konstatuoti, kad atsakovė atsako be kaltės, kadangi nagrinėjamu atveju turi ir privalo būti taikoma CK 6.258 straipsnio 4 dalis, pagal kurią verslininkas (atsakovė) atsako tik už tuos nuostolius, kuriuos jis numatė ar galėjo protingai numatyti sutarties sudarymo metu kaip tikėtiną prievolės neįvykdymo pasekmę.
- 41.13. Teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos įrodymų vertinimo praktikos ir netinkamai įvertino byloje surinktus įrodymus, dėl to buvo priimti teismų sprendimai, kurie iš esmės iškreipia bylos esmines faktines aplinkybes arba apskritai jas ignoruoja. Įrodymų vertinimo taisyklių pažeidimas ir nukrypimas nuo kasacinio teismo praktikos keliamas tik ta apimtimi, kiek tai yra susiję su byloje neva analizuotomis ekspertų išvadomis ir liudytojų parodymais dėl tariamo gamyklinio broko bei su dalimi teismų absoliučiai neįvertintų (arba iš esmės nuvertintų) įrodymų.
- 41.14. Bylos nagrinėjimo metu buvo pateikti duomenys, patvirtinantys, kad plokščių sudėtinės dalys buvo tinkamai pateiktos gamintojos daugiasluoksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atlikimo technologijoje. Nors gamintoja nepateikė šių plokščių sudarančių dalių sudėties, tačiau tokios pareigos nenustato jokie teisės aktai. Todėl apeliacinės instancijos teismo argumentai, neva gamintoja nenurodė plokščių sudėtinę dalių, yra nepagrįsti ir tiesiogiai prieštarauja byloje surinktiems įrodymams, kuriuos tiek gamintoja, tiek ieškovė nurodė bylos nagrinėjimo metu.
- 41.15. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas, kad popieriaus hidrofobiškumo savybė ir jos (ne)nurodymas (kaip sudėtinės plokščių dalies) daro įtaką atsakovės atsakomybei, iš esmės pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 14 ir 185 straipsniuose įtvirtintas įrodymų vertinimo taisykles. Apeliacinės instancijos teismas ne tik ignoravo atsakovės pateiktus įrodymus, tačiau dalį įrodymų vertino visapusiškai neįanalizavęs susiklosčiusios situacijos faktinių aplinkybių ir neatsižvelgdamas į byloje surinktų duomenų visumą.
- 41.16. Be to, teismai netyrė, nesprendė ir nesiekė panaikinti akivaizdžių prieštaravimų tarp ekspertų – dr. S. Mitkaus, dr. D. Kalibato ir dr. S. Sušinsko – išvadų.
- 41.17. Teismai taip pat netinkamai vertino liudytojų parodymus, kurie iš esmės niekaip neįrodo fakto, kad plokštės buvo nekokybiškos. Plokščių defektų priežastys ir (ar) faktinis priežastinis ryšys tarp plokščių defektų ir atsakovės veiksmų nėra ir negali būti nustatytas remiantis liudytojų parodymais. CPK 212 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad išsiaiškinti nagrinėjant bylą kylančius klausimus, reikalaujančius specialių mokslo, medicinos, meno, technikos ar amato žinių, teismas gali skirti ekspertizę ir, atsižvelgdamas į dalyvaujančių byloje asmenų nuomonę, paskirti ekspertą arba pavesti atlikti ekspertizę kompetentingai ekspertizės įstaigai. Taigi, įstatymas iš esmės reikalauja, jog tam, kad būtų iširtos ir nustatytos konkrečios bylos aplinkybės, kurioms nustatyti reikalingos specialios žinios, jos turi būti tiriamos ir vertinamos remiantis eksperto išvadomis.
- 41.18. Siekiant nustatyti tikrąją plokščių defektų priežastį, buvo būtina atlikti ekspertinį vertinimą, kadangi defektų ir jų priežasčių tyrimas reikalauja specialių mokslo ir techninių žinių. Todėl liudytojų parodymais, kuriais rėmėsi teismai, iš esmės nėra įmanoma nustatyti ir apskritai įvertinti plokščių defektų priežastis. Teismai byloje surinktiems liudytojų parodymams suteikė itin didelę įrodomąją reikšmę ir nusprendė, kad jie iš esmės, be kita ko, įrodo ne tik plokščių defekto faktą, bet ir jų atsiradimo priežastis. Tokiu būdu teismai padarė esminę proceso teisės taikymo klaidą ir pažeidė bei netinkamai taikė CPK 177 straipsnio 3 dalį.
- 41.19. Plokščių defektų egzistavimas yra grindžiamas išsintinai liudytojų parodymais, nevertinant fakto, kad ieškovė tokių požymių plokščių kokybės nefiksavo ne tik vežimo važtaraščiais, perdavimo–priėmimo aktais, kreditinėmis sąskaitomis ar šalių naudojamomis komunikacijos priemonėmis, tačiau taip pat neturi ir jokių tokių defektus pagrindžiančių nuotraukų ar vaizdo įrašų.
- 41.20. Taip pat teismai be jokio objektyvaus pagrindo atmetė ir nevertino dalies į bylą pateiktų įrodymų, kad netinkamas plokščių

sandėliavimas ir montavimas darė esminę įtaką jų atsisluoksniavimui. Netinkamas plokščių sandėliavimas bei netinkamas ir nepagrįstai užtrukęs jų montavimas lėmė, jog meteorologinės sąlygos turėjo neginčijamą poveikį plokščių kokybei.

- 41.21. Teismai nepaneigė aplinkybių, kad atsakovė nurodė ir ieškovei pateikė konkrečius plokščių montavimui keliamus reikalavimus, o būtent – dėl temperatūros (ne mažesnės nei +5 °C), dėl oro sąlygų (negalima darbų atlikti lyjant ar sningant, esant stipriam vėjui ar intensyviai saulės spinduliavimui), apšiltinamos sienos sausumo bei tai, kad darbai negali būti atliekami, kai per 24 val. temperatūra gali kristi žemiau 0 laipsnių. Nepaisant to, plokštės buvo montuojamos esant netinkamoms meteorologinėms sąlygoms. Šios aplinkybės nebuvo nuginčytos ar paneigtos, o apeliacinės instancijos teismas iš esmės patvirtino faktą, kad plokštės buvo montuojamos nesilaikant gamintojos reikalavimų. Todėl teismai, ignoruodami šias aplinkybes ir visiškai neatsižvelgdami į jas pagrindžiančius įrodymus, pažeidė CPK 14 ir 185 straipsnius ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos šiais klausimais.
- 41.22. Vien tai, kad gamintojos pateiktose rekomendacijose tiesiogiai nebuvo nurodyta, jog netinkamas plokščių sandėliavimas ir montavimas gali lemti jų atsisluoksniavimą (defektus), nereiškia, kad tai yra ieškovės atsakomybė ir kaltę paneigianti ir (ar) lengvinanti aplinkybė. Ieškovė, turėdama būti rūpestinga ir apdairi verslo rinkos dalyvė, turėjo suprasti ir suprato, kad pačios plokščių gamintojos nurodymų dėl jų sandėliavimo ir montavimo nesilaikymas gali sukelti neigiamų pasekmių plokščių kokybei. Tokios rekomendacijos pateikiamos siekiant ne kontroliuoti ieškovės veiksmus, o veikiau siekiant užtikrinti plokščių tinkamą kokybę ir ilgalaikiškumą.
42. Trečiasis asmuo UAB „Termoskydas“ pateikė pareiškiną dėl prisidėjimo prie atsakovės kasacinio skundo, kuriame prašo atsakovės kasacinį skundą patenkinti. Trečiasis asmuo nurodė, kad palaiko atsakovės kasaciniame skunde pateiktus argumentus.
43. Ieškovė atsiliepime į kasacinį skundą prašo atsakovės kasacinį skundą atmesti ir priteisti ieškovei bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 43.1. Aplinkybė, kad teismai, sprenddami ieškovės reikalavimus dėl nuostolių, kylančių iš netinkamos kokybės atsisluoksniavusių plokščių, remonto išlaidų atlyginimo taikė ne bendrąsias civilinės atsakomybės normas, o CK XXIII skyriaus normas, nereiškia, kad nagrinėjamu atveju negali būti taikomas CK 1.125 straipsnio 8 dalyje nustatytas 3 metų ieškinio senaties terminas. Atsakovė teisingai nurodė, kad CK 1.125 straipsnio 8 punkte nustatytas ieškinio senaties terminas taikytinas tuo atveju, kai iš pirkimo-pardavimo sutarties subsidariai reikšiamas reikalavimas dėl civilinės atsakomybės bendraisiais pagrindais. Tačiau pozicija, jog tam, kad būtų galima taikyti CK 1.125 straipsnio 8 punkte nurodyta ieškinio senati, civilinė atsakomybė privalo būti grindžiama tik bendraisiais pagrindais, t. y. tik bendrosiomis civilinės atsakomybės teisės normomis (CK 6.245–6.255 straipsniai), ir negali būti grindžiama CK XXIII skyriaus normomis, nėra visiškai teisinga. Prašant taikyti civilinę atsakomybę ir atlyginti nuostolius dėl netinkamos kokybės produkcijos, įrodinėjant civilinės atsakomybės sąlygas, taikytinos CK XXIII skyriaus normos ir neteisėtus veiksmus ar kitas civilinės atsakomybės sąlygas reglamentuojančios bendrosios civilinės atsakomybės teisės normos (CK 6.245–6.255 straipsniai). Todėl vien aplinkybė, kad reikalavimai dėl nuostolių, kylančių iš netinkamos kokybės atsisluoksniavusių plokščių, t. y. remonto išlaidų, atlyginimo buvo nagrinėjami ir sprendžiami taikant ne bendrąsias civilinės atsakomybės normas, o CK XXIII skyriaus normas, nereiškia, kad nagrinėjamu atveju negali būti taikomas CK 1.125 straipsnio 8 dalyje nustatytas 3 metų ieškinio senaties terminas.
- 43.2. Nors ieškovės reikalavimas yra kildinamas iš netinkamos kokybės prekių pardavimo, ji ne prašė taikyti kurį iš CK 6.334 straipsnyje nustatytų pirkėjo teisių gynimo būdų, o reikalavo nuostolių atlyginimo ir įrodinėjo visas civilinės atsakomybės sąlygas. Tokį teisių gynimo būdą ieškovė pasirinko sąmoningai, atsižvelgdama į tai, kad ne vienu iš CK 6.334 straipsnyje nustatytų pirkėjo teisių gynimo būdų jos pažeistos teisės negalės būti apgintos. Tuo tarpu atsakovė niekada neginčijo ieškovės pasirinkto pažeistų teisių gynimo būdo ir neįrodinėjo, kad ieškovės teisės gali būti apgintos kitu nei ieškovės pasirinktu pažeistų teisių gynimo būdu. Priešingai, atsakovė gynėsi tiek nuo neteisėtų veiksmų, tiek nuo kaltės, tiek nuo kitų civilinės atsakomybės sąlygų.
- 43.3. Ieškinio senaties terminas turi būti skaičiuojamas ne nuo 2020 m. gegužės 21 d., t. y. kai atsakovė pateikė ieškovei atsakymą į jos 2020 m. gegužės 14 d. pretenziją, o nuo 2020 m. gruodžio 2 d., kai nutrūko šalių derybos šalims nepavykus susitarti taikiai. Todėl net ir laikant, jog nagrinėjamu atveju turėtų būti taikomas 6 mėnesių ieškinio senaties terminas (su tuo ieškovė iš esmės nesutinka), ieškinio senaties terminas nelaikytinas praleistu.
- 43.4. Net jeigu ir būtų laikoma, kad ieškinio senatis buvo praleista, byloje buvo pagrindas pripažinti, kad ieškinio senaties terminas buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, ir atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą. Byloje yra neginčijami įrodymai, kad atsakovė pati inicijavo taikų situacijos sprendimą ir kvietė ieškovę tartis. Toks atsakovės elgesys sukūrė ieškovei pagrįstą lūkestį dėl taikaus situacijos išsprendimo, o tai galiausiai užvėlino ieškinio pateikimą – ieškinyje buvo paduotas teismui 2021 m. vasario 19 d., t. y. po to, kai 2020 m. gruodžio 2 d. galutinai buvo baigtos derybos šalims nepavykus susitarti taikiai. Šalių susirašinėjimas, atsakovės siūlymai susitikti ir aptarti susidariusią situaciją, ieškovės atstovų vykimai į susitikimus su atsakovės atstovais patvirtina, jog ieškovė susidariusioje situacijoje buvo pakankamai atidi ir sąžininga, nes aktyviai siekė išspręsti susidariusią situaciją taikiai ir buvo veikiamą atitinkamų atsakovės veiksmų, rodančių, jog taikus ginčo išsprendimas yra galimas. Be to, ieškovės siekis išspręsti ginčą ne teismo tvarka atitiko šalių sutartinius santykius (žr. sutarties 6.10 punktą).
- 43.5. Atsakovė nepagrįstai nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas neatliko jokios priežastinio ryšio analizės, o priežastinį ryšį tiesiog preziumavo. Iš skundžiamų procesinių sprendimų matyti, kad teismai pagrindė priežastinį ryšį. Tuo tarpu atsakovės teiginiai, jog toks pagrindimas yra tik formalus teismo pasisakymas, yra subjektyvi jos nuomonė.
- 43.6. Atsakovė taip pat nepagrįstai nurodo, kad teismai neginčijo ir nepaneigė aplinkybių, jog: 1) rangos darbai apskritai nebuvo sustabdyti, o darbų organizavimas buvo išimtinai ieškovės atsakomybė; 2) pačios ieškovės veiksmai padarė įtaką subrangovės UAB „Grastatas“ finansinei padėčiai; 3) subrangovės UAB „Grastatas“ finansinė padėtis buvo sudėtinga ir blogėjo dar iki momento, kai ieškovė iš atsakovės įsigijo neva nekokybiškas plokštes ir galėjo būti pastebėtas jų atsisluoksniavimas; 4) ieškovė nepateikė jokių įrodymų dėl subrangos darbų pabrangimo. Tokiais savo teiginiais atsakovė siekia, kad kasaciniame teisme iš naujo būtų vertinamos faktinės bylos aplinkybės, nors kasacinis teismas įrodymų netiria ir faktų nenustato, tik patikrina, ar nustatydami faktines aplinkybes teismai nenukrypo nuo įrodymų vertinimo taisyklių.
- 43.7. Byloje yra pakankamai įrodymų, kurie rodo, kad ieškovė privalejo darbus stabdyti, kad darbų sustabdymas buvo būtinas, protingas ir teisingas veiksmas, turint tikslą išsiaiškinti plokščių atsisluoksniavimo priežastį. Tai, kad subrangos darbų sustabdymas nebuvo vienašališkas ieškovės sprendimas, patvirtina ir daug byloje apklaustų liudytojų, jie visi nurodė, jog subrangos darbus sustabdė Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos.
- 43.8. Atsakovės teiginiai bylos nagrinėjimo metu patvirtina jos siekį išvengti atsakomybės, visą kaltę suverčiant ieškovei. Atsakovė vienoje atsiliepimo į ieškinį dalyje nurodė, kad ieškovė turėjo neužsakyti daugiau plokščių ir laukti ekspertizės išvadų. Tuo tarpu kitoje atsiliepimo dalyje atsakovė akcentavo, kad situacija reikalavo veikti skubiai ir pati ieškovė yra kalta, jog sustabdė darbus, iki bus gautos gamintojos užsakytos ekspertizės išvados.
- 43.9. Atsakovė taip pat nepagrįstai teigia, kad pačios ieškovės veiksmai nulėmė subrangovės UAB „Grastatas“ finansinę padėtį. Darbų vėlavimas dar 2019 m. sausio mėn. ar darbų kokybės trūkumai niekaip nėra susiję su subrangovės finansinės padėties pablogėjimu, nes už darbus buvo mokama. Mokėjimai nutrūko tada, kai ieškovė buvo priversta stabdyti darbus dėl atsakovės parduotų nekokybiškų plokščių.

- 43.10. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad parduotos nekokybiškos plokštės niekaip negalėjo turėti įtakos ieškovės subrangovės UAB „Grastatas“ bankrotui, nes subrangovės finansinė padėtis buvo sudėtinga ir blogėjo dar iki momento, kai ieškovė iš atsakovės įsigijo neva nekokybiškas plokštes ir galėjo būti pastebėtas jų atsisluoksniavimas. Iš Kauno apygardos teismo 2019 m. gegužės 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. eB2-1523-254/2019 matyti, kad subrangovės UAB „Grastatas“ bankrotą lėmė nenumatyti trečiųjų asmenų veiksmai, dėl kurių buvo patirti nuostoliai. Pagal sutartį su ieškove subrangovė už darbus turėjo gauti 572 783,31 Eur. Tai didžiulė suma bet kokiai įmonei, o subrangovei UAB „Grastatas“ tai buvo ypač svarbi suma. Todėl, dėl darbų sustabdymo negavusi didžiosios dalies suplanuotų pajamų, subrangovė UAB „Grastatas“ patyrė lemiamus nuostolius, kurie ir lėmė šios įmonės bankrotą. Be to, aplinkybė, kad subrangovė UAB „Grastatas“ bankrutavo būtent dėl darbų sustabdymo objektuose, patvirtino abu šios subrangovės akcininkai.
- 43.11. Priešingai nei nurodo atsakovė, jos atsakomybė šiuo atveju yra galima ir tuo atveju, jeigu jos veiksmai nebuvo tiesioginė ir vienintelė žalos atsiradimo priežastis. Užtenka, kad atsakovės veiksmai būtų pakankama priežastis žalai atsirasti. Atsižvelgiant į tai, byloje esančių aplinkybių visuma patvirtina, jog atsakovės veiksmai, t. y. nekokybiškų plokščių pristatymas, buvo pakankami ieškovės nuostolių atsiradimui dėl subrangos darbų pabrangimo nulemti, nes būtent dėl atsakovės nekokybiškų plokščių teko sustabdyti darbus Objekte 1, o juos sustabdžius bankrutavo subrangovė UAB „Grastatas“ ir ieškovei teko samdytis naują subrangovę, kuri darbus sutiko atlikti už didesnę kainą. Byloje nėra jokių pagrįstų įrodymų, kad į šią priežastinio ryšio grandinę būtų įsiterpusios kitos esminės aplinkybės, dėl kurių būtų galima teigti, jog priežastinio ryšio grandinė nutrūko, o atsakovės neteisėti veiksmai nesudarė sąlygų ieškovės žalai kilti ir pakankamai neprisidėjo prie šios žalos atsiradimo.
- 43.12. Atsakovės teiginiai, kad teismas nepagrįstai netaikė CK 6.248 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos atlygintinių nuostolių mažinimo taisyklės, kai egzistuoja kreditoriaus (ieškovės) kaltė, taip pat nepagrįsti. Atsakovės nurodomos „esminės faktinės aplinkybės“, kurias neva ignoravo apeliacinės instancijos teismas, neįrodo ieškovės kaltės dėl papildomai patirtų varžtų, kaiščių ir tarpinių keitimo išlaidų. Atsakovė nors nurodo, kad ieškovė turėjo pareigą pagal techninio darbo projekto 2.2 punktą parinkti varžtus, juos išbandžiusirovimo testu, tačiau nepagrįstai teigia, kad ieškovė, kaip generalinė rangovė, pasirinko netinkamo ilgio varžtus ir neatliko varžtų patikrinimo juos ištraukiant iš jėgos. Ieškovė, pasirinkdama varžtus plokštėms montuoti, konsultavosi su specialistais, t. y. su plokščių gamintoja UAB „Termoskydas“, bei su varžtų gamintojais. Tai, kad parenkant varžtus tiesiogiai dalyvavo plokščių gamintoja UAB „Termoskydas“, patvirtino 2021 m. liepos 8 d. posėdžio metu apklaustas G. S. (subrangovės UAB „Statprova“ vadovas), jis paliudijo, kad UAB „Termoskydas“ patarė, kokius varžtus naudoti, ir pažymėjo, kad UAB „Termoskydas“ atstovas jiems sakė, jog tokius varžtus naudoja visa Lietuva. Tai patvirtino ir 2021 m. rugsėjo 28 d. teismo posėdžio metu apklaustas G. L. (subrangovės UAB „Grastatas“ darbų vadovas). Be to, apklausti liudytojai paliudijo, kad montuojant plokštes ant paties pirmojo pastato fasado tiesiogiai dalyvavo ir apmokymus vedė UAB „Termoskydas“ darbuotojai (atstovai), jie patys plokštes veržė šiais varžtais, kuriuos patys ir rekomendavo.
- 43.13. Atsakovė nepagrįstai nurodo, kad gamintoja neturėjo jokios objektyvios galimybės iš anksto nurodyti ieškovei, kokie varžtai turi būti naudojami plokštėms pritvirtinti. Tai patvirtina aplinkybė, kad po šio incidento gamintoja išleido naują plokščių technologiją, kurioje yra nurodomas konkretus varžtų ilgis. Ši, naujai išleista, plokščių technologija tapo privaloma visiems plokštes montuojantiems asmenims, kurie įsigijo plokštes po incidento su ieškove. Taigi, ieškovė visiškai pagrįstai visas plokštes suveržė 6 varžtais ir atsakovė, pardavusi ieškovei nekokybiškas plokštes su neteisingais ir neišsamiais jų montavimo dokumentais, turi atlyginti ieškovei šių varžtų išlaidas.
- 43.14. Vien aplinkybė, kad apeliacinės instancijos teismas nutartyje galimai nepasisakė dėl kiekvienos atsakovės nurodytos faktinės aplinkybės, nereiškia, jog teismas šių aplinkybių nevertino. Nenustatęs ieškovės kaltės, apeliacinės instancijos teismas pagrįstai netaikė CK 6.248 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos atlygintinių nuostolių mažinimo taisyklės, kuriai taikyti būtina konstatuoti kreditoriaus kaltę.
- 43.15. Atsakovė, kaip apdairi ir rūpestinga verslininkė, parduodama ieškovei statybinės prekes, t. y. vykdydama jos profesinei veiklai būdingą veiklą, ir suprasdama, kad jos parduota prekė – plokštės – bus naudojama statybose atliekant rangos darbus, galėjo numatyti, jog nekokybiškų plokščių pardavimas gali lemti atitinkamus rangovės nuostolius, kurie nebūtinai yra susiję tik su nekokybiškų statybinių prekių pakeitimu, tačiau susiję ir su kitomis išlaidomis, atsiradusiomis dėl nekokybiškų statybinių prekių. Tokie nuostoliai nelaikytini itin specifiniais, kurių protingas verslininkas negalėtų prognozuoti. Todėl atsakovė galėjo numatyti ieškovės nuostolių atsiradimą, įskaitant ieškovės turėtas papildomas išlaidas statybos procese (subrangos darbų kainos padidėjimo išlaidas) dėl atsakovės parduotų nekokybiškų plokščių.
- 43.16. Atsakovė nepagrįstai nurodo, kad teismai netinkamai taikė CPK 14, 177, 185 ir 218 straipsnius ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos įrodymų vertinimo praktikos. Bylos nagrinėjimo metu buvo pateikti duomenys, jog plokščių sudėtinės dalys nebuvo tinkamai pateiktos gamintojos daugiasluoksnių fasado šiltinimo plokščių „Fibrolight“ atlikimo technologijoje. Statybos techninio reglamento STR 1.01.04:2015 2 priedo 6.2 punkte nurodoma, kad produkto nacionaliniame techniniame įvertinime, dalyje „Produkto (-ų) apibrėžimas ir numatomas panaudojimas“ turi būti nurodoma statybos produkto sudedamosios medžiagos bei sudedamosios dalys. Todėl apeliacinės instancijos teismo išvada, kad plokščių gamintoja turėjo pareigą nurodyti plokštes sudarančias medžiagas bei plokščių sudėtinės dalis, tarp jų – ir popierių, ypač atsižvelgiant į tai, jog popierius savaime yra hidrofobiškas, neprieštarauja byloje esantiems įrodymams.
- 43.17. Priešingai nei nurodo atsakovė, eksperto dr. S. Sušinsko išvada, jog plokštės atsisluoksniavo, nes plokščių gamybos metu buvo netinkamai sukljuotos sudėtinės plokščių dalys, buvo padaryta remiantis išsamiu tyrimu, kurį ekspertas aprašė savo ekspertizės akte. Ekspertas dr. S. Sušinskas, atlikęs išsamų jam pateiktos medžiagos tyrimą, konstatavo, kad kokybiškai pagamintos plokštės, t. y. esant tinkamai sukljuotoms plokštės sudėtinėms dalims, negalėjo paveikti drėgmė ir tuo pagrindu plokštė negalėjo atsisluoksniuoti. Atsižvelgiant į tai, eksperto žinomis pagrįsta išvada yra ta, jog plokštė atsisluoksniavo dėl netinkamai sukljuotų savo sudėtinųjų dalių.
- 43.18. Taip pat teismai neignoravo plokščių gamintojos pateikto plokščių gamybos žurnalo, nes iš apeliacinės instancijos teismo nutarties matyti, kad teismas pasisakė dėl pastarojo įrodymo. Teismas nurodė, kad nors trečiasis asmuo akcentuoja, jog plokščių gamybos technologija yra paremta aukštais gamybos ir kokybės standartais, tačiau tai savaime negarantuoja, jog visos trečiojo asmens pagaminamos plokštės negali turėti kokybės trūkumų. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad plokščių gamybos procese bei atliekant kokybės kontrolę buvo gamybos proceso klaidų, kurios nebuvo pastebėtos kokybės kontrolės mechanizmu.
- 43.19. Teismai taip pat pasisakė dėl prieštaravimų tarp byloje esančių ekspertų – dr. S. Sušinsko, dr. S. Mitkaus ir dr. D. Kalibato – išvadų. Teismai įvertino visų trijų ekspertų išvadas ir pasisakė, kodėl dvi išvadas atmeta, o viena vadovaujasi.
- 43.20. Atsakovė nepagrįstai nurodo, kad teismai pažeidė ir netinkamai taikė CPK 177 straipsnio 3 dalį, teigdama, kad, siekiant nustatyti tikrąją plokščių defektų priežastį, buvo būtina atlikti ekspertinį vertinimą, kadangi defektų ir jų priežasčių tyrimas reikalavo specialių mokslo ir techninių žinių. Byloje siekiant nustatyti plokščių atsisluoksniavimo priežastį buvo atlikta teismo paskirta ekspertizė. Teismų išvados dėl plokščių atsisluoksniavimo priežasties buvo grindžiamos šios teismo paskirtos ekspertizės išvadomis, kurios buvo įvertintos visų byloje esančių įrodymų kontekste. Todėl teismai nepažeidė CPK 177 straipsnio 3 dalies ir 212 straipsnio 1 dalies. Pažymėtina, kad liudytojų parodymai teismų buvo vertinami tik kaip papildomai plokščių atsisluoksniavimą patvirtinantys įrodymai, o ne kaip pagrindiniai įrodymai.
- 43.21. Apeliacinės instancijos teismas įvertino aplinkybę, ar netinkamas plokščių montavimas ir sandėliavimas galėjo turėti įtakos plokščių kokybei (konkrečiai plokščių atsisluoksniavimui), ir padarė pagrįstą, motyvuotą ir aiškią išvadą, kad atsakovė neįrodė, jog būtent šių

gamintojos nurodytų taisyklių pažeidimas lėmė plokščių atsisluoksniavimą. Šią išvadą teismas pagrindė tiek teisiniu reglamentavimu ir kasacinio teismo praktika, pagal kurią, pardavėjui neigiant savo atsakomybę dėl netinkamos parduotų daiktų kokybės, reikia įrodyti ne tik daikto naudojimo ar saugojimo taisyklių pažeidimo, trečiųjų asmenų veiksmų arba nenugalimos jėgos veikimo faktus, bet ir tai, kad jo parduotų daiktų trūkumai atsirado būtent dėl išvardytų veiksmų. Be to, atsakovė visiškai nepagrįstai bando sudaryti įspūdį, kad apeliacinės instancijos teismas neva sutiko, jog visos plokštės buvo montuojamos ir sandėliuojamos netinkamai. Priešingai, teismas nurodė, kad nepaisant to, jog byloje yra įrodymų, patvirtinančių, kad dalis plokščių tam tikrą laiką buvo sandėliuojamos netinkamai ar montuojamos nesilaikant gamintojos nurodymų dėl meteorologinių sąlygų, neįrodyta, kad būtent šių gamintojos nurodytų taisyklių pažeidimas lėmė plokščių atsisluoksniavimą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų

44. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia CPK 353 straipsnis. Nurodyto straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių.
45. Kasacijos objektas nagrinėjamoje byloje yra apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuria paliktas nepakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas iš dalies tenkinti ieškovės ieškinį dėl plokščių remonto ir statybos rangos darbų kainos padidėjimo išlaidų atlyginimo bei procesinių palūkanų priteisimo. Kasaciniu skundu keliamos teisės taikymo ir aiškinimo problemos, susijusios su ieškinio senaties termino nustatymu, jo nutraukimu ir atnaujinimu, priežastinio ryšio kaip vienos iš civilinės atsakomybės taikymo sąlygų vertinimu bei įrodymų vertinimo taisyklių taikymu, tačiau tiek kasaciniame skunde, tiek atsiliepime į jį nurodomos ir faktinės aplinkybės, kurių įvertinimo iš naujo šalys siekia. Atsižvelgiant į tai, kad kasacinis teismas nenustato faktinių aplinkybių, sprendžiant dėl kasacinio skundo pagrįstumo, nebus vertinamos faktinės aplinkybės, susijusios su parduotų plokščių atitiktimi kokybės reikalavimams ar galimais būdais sumažinti patirtus nuostolius (pakartotinis varžtų panaudojimas, jų skaičius ir pan.), taip pat nebus pasisakoma dėl išsamiai kasaciniame skunde bei atsiliepime į jį analizuojamų liudytojų parodymų byloje reikšmės.

Dėl ieškinio senaties termino taikymo ypatumų, pirkėjui reikalaujant taikyti tiek specialiuosius, tiek bendruosius pažeistų teisių gynimo būdus

46. Kasaciniame skunde keliamas klausimas, ar ieškinio reikalavimui atlyginti nuostolius, kilusius dėl parduotų nekokybiškų plokščių, taikytinas CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte (redakcija galiojusi nuo 2001 m. liepos 1 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d.) nustatytas sutrumpintas 6 mėnesių ieškinio senaties terminas, ar vis dėlto CK 1.125 straipsnio 8 dalyje (redakcija, galiojusi nuo 2001 m. liepos 1 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d.) nustatytas sutrumpintas 3 metų ieškinio senaties terminas. Kuris iš įstatyme įtvirtintų ieškinio senaties terminų taikytinas, priklauso nuo byloje pareikštų reikalavimų pobūdžio.
47. Kasacinio teismo vertinimu, nagrinėjamoje byloje pirmiausia turi būti identifikuota, kokio pobūdžio materialiniai teisiniai reikalavimai yra pareikšti, ir tada sprendžina dėl pareikštiems reikalavimams taikytino ieškinio senaties termino. Kaip minėta šioje nutartyje, ieškovė reikalavo priteisti iš atsakovės plokščių remonto ir rangos darbų kainos padidėjimo išlaidų atlyginimą. Nors abu reikalavimai neabejotinai susiję su ieškovės ir atsakovės sudarytos daugkartinio pardavimo sutarties vykdymu, tačiau šių reikalavimų faktinis pagrindas skiriasi. Pirmasis reikalavimas susijęs su pirkėjo, įsigijusio nekokybišką prekę, pažeistų teisių gynimu vienu iš įstatyme nustatytų gynimo būdų, antrasis reikalavimas iš esmės reiškia reikalavimą atlyginti nuostolius – darbų kainos padidėjimą, atsiradusį dėl to, kad, pardavus nekokybiškas plokštes, jų pakeitimo procesas užtruko, bankrutavo subrangos darbus turėjusi įmonė, dėl to padidėjo fasado montavimo darbų kaina.
48. Pirkėjo teisių gynimo būdai, įsigijus netinkamos kokybės daiktą, nustatyti CK 6.334 straipsnyje. Jeigu parduotas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų ir pardavėjas su pirkėju neaptarė jo trūkumų, tai nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą pirkėjas turi teisę savo pasirinkimu pareikalauti: 1) kad daiktas, sutartyje apibūdintas pagal rūšį, būtų pakeistas tinkamos kokybės daiktu, išskyrus atvejus, kai trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl pirkėjo kaltės; 2) kad būtų atitinkamai sumažinta pirkimo kaina; 3) kad pardavėjas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų daikto trūkumus arba atlygintų pirkėjo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti; 4) grąžinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas (CK 6.334 straipsnio 1 dalis).
49. Be kita ko, tais atvejais, kai parduotas daiktas neatitinka jam taikytinų įprastų ar sutartyje nustatytų kokybės reikalavimų, pirkėjas gali ginti savo pažeistas teises ne tik CK 6.334 straipsnio 1 dalyje nustatytais (specialiaisiais), bet ir bendraisiais teisių gynimo būdais, pvz., reikalauti atlyginti nuostolius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-455/2010; 2017 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-373-701/2017, 25 punktas). Pardavėjo atsakomybė pagal CK 6.334 straipsnį yra griežtoji, t. y. pardavėjas už netinkamos kokybės daikto pardavimą atsako be kaltės. Bendrieji teisių gynimo būdai taikomi tik subsidiariai, t. y. kai pirkėjo pažeistos teisės negali būti apgintos taikant specialiuosius gynimo būdus, tokiu atveju pardavėjo pareiga atlyginti pirkėjo nuostolius grindžiama bendrosiomis civilinės atsakomybės teisės normomis (CK 6.245–6.255 straipsniai), reikalaujančiomis nustatyti pardavėjo neteisėtus veiksmus ir kaltę; tokiu atveju pardavėjas gali nugriūdyti reikalavimą dėl nuostolių dėl parduotų daiktų trūkumų atlyginimo, jeigu įrodo, kad parduodamas daiktą jis buvo pakankamai rūpestingas ir apdairus įsitikindamas, kad daiktas neturi kokybės trūkumų (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-63-969/2017 33 punktą; 2019 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-469/2019 27 punktą).
50. Specialieji teisių gynimo būdai, nustatyti CK 6.334 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktuose, yra nukreipti į daikto kokybės atkūrimą, o to paties straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytu teisių gynimo būdu kompensuojamas netinkamos kokybės daikto ekonominės vertės sumažėjimas. Tais atvejais, kai daikto kokybės trūkumas yra esminis sutarties pažeidimas, yra galimas sutarties atsisakymas (CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punktas). Šis teisių gynimo būdas nukreiptas į sutartinio santykio nutraukimą ir pagal sutartį už daiktą sumokėtų pinigų grąžinimą. Tuo tarpu

bendrieji teisių gynimo būdai nukreipti į nuostolio, kuris atsirado pardavėjui pažeidus pareigą, perduoti tinkamos kokybės daiktą, kompensaviną (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023, 27 punktą).

51. Kasacinio teismo praktikoje yra ne kartą pažymėta, kad materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus bylos šalių ginčas, kvalifikavimas yra teismo prerogatyva (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-371-701/2019, 40–41 punktai). Teismas, įgyvendindamas šią savo išimtinę teisę, tiksliau – netgi pareigą, nėra saistomas šalių pateiktu ginčo materialiojo teisinio santykio kvalifikavimu – teismas savo nuožiūra parenka įstatymą, kuris turi būti taikomas sprendžiant šalių ginčą (CPK 265 straipsnio 1 dalis). Tinkamas įstatymo ginčui kvalifikuoti taikymas yra tiesiogiai įvardytas kaip vienas iš civilinio proceso tikslų (žr. CPK 2 straipsnį). Be to, priklausomai nuo materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus civilinis ginčas, skiriasi civilinių teisių gynimo būdai ir jų taikymo sąlygos, todėl tinkamas ginčo santykio teisinis kvalifikavimas kartu yra būtinoji ir kitų civilinio proceso tikslų – ginti asmenų, kurių materialiosios subjekcinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus ir kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių – užtikrinimo sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-127-219/2020, 24 punktas).
52. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas atsakovės reikalavimus priteisti 27 197,82 Eur plokščių remonto ir 123 344,05 Eur rangos darbų kainos padidėjimo išlaidų atlyginimo kvalifikavo kaip reikalavimus dėl civilinės atsakomybės atsakovei taikymo, t. y. reikalavimus dėl nuostolių atlyginimo. Kasacinio teismo vertinimu, ši apeliacinės instancijos teismo išvada iš dalies nepagrįsta. Vien ta aplinkybė, jog ieškovė suformulavo piniginio pobūdžio reikalavinį, neterminuoto šio reikalavimo kvalifikavimo kaip reikalavimo dėl subsidaraus teisių gynimo būdo – nuostolių atlyginimo – taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023, 31 punktas). Byloje pareikšti reikalavimai yra skirtingos teisinės prigimtys, vienas iš jų priskirtinas specialiesiems pirkėjo teisių gynimo būdams (reikalavimas dėl plokščių remonto iš esmės atitinka specialųjį netinkamos kokybės daiktą įsigijusio pirkėjo pažeistų teisių gynimo būdą, nustatytą CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punkte, t. y. pirkėjo teisę reikalauti atlyginti išlaidas daikto trūkumams ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti), kitas – bendraisiais civilinės atsakomybės pagrindais grindžiamas reikalavimas atlyginti nuostolius, kilusius dėl darbų kainos padidėjimo. Atitinkamai šiems reikalavimams taikytini ir skirtingi ieškinių senaties terminai.

Dėl ieškinių senaties taikymo atsižvelgiant į pirkėjo pasirinktus teisių gynimo būdus, pirkėjui įsigijus netinkamos kokybės daiktą

53. Pagal įstatyme įtvirtintą sampratą, ieškinių senatis – tai įstatymų nustatytas laiko tarpas (terminas), per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį (CK 1.124 straipsnis). Dėl ieškinių senaties instituto esmės teismų praktikoje pasisakyta, kad ieškinių senatis yra laiko tarpas, per kurį valstybė garantuoja asmeniui jo pažeistos teisės gynimą, jeigu per šį laiko tarpą suinteresuotas asmuo kreipėsi į teismą su ieškiniu apginti pažeistą teisę (CK 1.124 straipsnis). Įstatymas, nustatydamas laiko tarpą, per kurį valstybė garantuoja pažeistos teisės gynimą, siekia ne tik užtikrinti subjekcinės teisės realumą, bet ir sukurti stabilius civilinius santykius, todėl nustato ilgesnius ar trumpesnius ieškinių senaties terminus. Nustatyti terminai ne tik skatina nukentėjusią šalį operatyviai reaguoti į savo teisės pažeidimą, bet ir suteikia garantiją kitai civilinio teisinio santykio šaliai, kad po tam tikro įstatyme nustatyto laikotarpio jos įgytos teisės negalės būti ginčijamos. Jeigu asmuo, žinodamas arba turėdamas žinoti apie savo teisės pažeidimą (CK 1.127 straipsnio 1 dalis), į šį pažeidimą per visą ieškinių senaties terminą eiga nereaguoja ir nereiškia ieškinių, tai kita civilinio teisinio santykio šalis turi teisę pagrįstai tikėtis, kad toks asmuo arba apskritai atsisako savo teisės, arba nemano, jog jo teisė yra pažeista. Taigi, taikant normas, reguliuojančias ieškinių senatį, būtina atsižvelgti tiek į abiejų civilinio teisinio santykio šalių interesus, tiek ir į ieškinių senaties instituto normų tikslus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugsėjo 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-212-403/2022 33 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
54. Terminai reikalavimams dėl parduotų daiktų pareikšti taikomi pagal tai, ar prekei buvo nustatytas kokybės garantijos ar tinkamumo naudoti terminas, ar tokie terminai nebuvo nustatyti. Jeigu kokybės garantijos ar tinkamumo terminas nenustatytas, įstatyme įtvirtinta kokybės garantija galioja dvejus metus (CK 6.338 straipsnio 2 ir 5 dalys).
55. CK 6.338 straipsnyje nustatyti terminai nėra ieškinių senaties terminai. Ieškinių senaties terminas – tai įstatymų nustatytas laiko tarpas, per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį (CK 1.124 straipsnis). Taigi ieškinių senaties terminai taikytini tada, kai pardavėjas nepatenkina pirkėjo pretenzijos ir pirkėjas kreipiasi į teismą, tuomet termino eiga skaičiuojama pagal CK 1.127 straipsnio taisykles. Ieškinių senaties terminas ieškiniui dėl parduoto daikto trūkumų pareikšti prasideda nuo to momento, kai pirkėjas gauna atsakymą, kuriuo pardavėjas atsisako tenkinti pirkėjo reikalavinį, arba kai per pirkėjo nustatytą, o jeigu toks nenustatytas, – per protingą terminą pardavėjas nepateikia jokio atsakymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-638/2013).
56. Reikalavimai teismui dėl parduotų daiktų trūkumų turi būti pareikšti per CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte nustatytą sutrumpintą šešių mėnesių ieškinių senaties terminą (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.). Sutrumpintas trejų metų ieškinių senaties terminas taikomas reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo, tarp jų ir reikalavimams atlyginti žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produkcijos (CK 1.125 straipsnio 8 dalis; redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.). Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad CK 1.125 straipsnio 8 dalyje (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatytas ieškinių senaties terminas taikytinas tuo atveju, kai iš pirkimo–pardavimo sutarties subsidariai reikšiami reikalavimai dėl civilinės atsakomybės taikymo bendraisiais pagrindais, o kai pirkėjo teisės ginamos taikant specialiuosius pirkėjo teisių gynimo būdus (CK 6.334 straipsnis), taikytinas CK 1.125 straipsnio 5 dalyje nustatytas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinių senaties terminas (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-112-1075/2023 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
57. Įvertinusi byloje pareikštų materialinių teisių reikalavimų prigimtį (nutarties 47–52 punktai), teisėjų kolegija nusprendžia, kad ieškovės reikalavimui priteisti plokščių trūkumų šalinimo išlaidų atlyginimą taikytinas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinių senaties terminas, kuris prasideda nuo to momento, kai pirkėjas gauna atsakymą, kuriuo pardavėjas atsisako tenkinti pirkėjo reikalavinį, arba kai per pirkėjo nustatytą, o jeigu toks nenustatytas, – per protingą terminą pardavėjas nepateikia jokio atsakymo. Atitinkamai reikalavimui dėl nuostolių dėl padidėjusios darbų kainos atlyginimo taikytinas sutrumpintas trejų metų ieškinių senaties terminas.
58. Pažymėtina, kad ieškovei parduotoms plokštėms pardavėja (atsakovė) pagal Sutartį suteikė vienerių metų sutartinę garantiją. Apeliacinės instancijos teismas ginčijama nutartimi nustatė, kad ieškovė plokščių garantinio termino laikotarpiu 2020 m. gegužės 14 d. kreipėsi į atsakovę su pretenzija dėl parduotų daiktų trūkumų ir pareikalavo pakeisti visas plokštes, kurias ieškovė įsigijo ir kurios buvo sumontuotos abiejuose objektuose, kompensuoti plokščių remonto išlaidas bei abiejų objektų darbų kainos padidėjimo išlaidas. Atsakovė 2020 m. gegužės 21 d. pateikė ieškovei atsakymą, kuriame nurodė, kad neketina tenkinti pretenzijoje nurodytų reikalavimų. Atsižvelgdama į tai, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija padarė išvadą, kad nuo atsakovės 2020 m. gegužės 21 d. atsakymo pateikimo ieškovei atsirado pagrindas spręsti, jog jos subjekcinė teisė pažeista ir būtent šis momentas laikytinas sutrumpinto šešių mėnesių ieškinių senaties termino ieškiniui dėl parduotų daiktų trūkumų pareikšti pradžia. Tokios apeliacinės instancijos teismo išvados dėl ieškinių senaties termino pradžios ir pabaigos momentų kasaciniu skundu nėra ginčijamos, tačiau teigiama, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai nustatė byloje taikytiną ieškinių senaties terminą. Su šiuo kasacinio skundo argumentu galima iš dalies sutikti. Iš apeliacinės instancijos teismo nutarties (skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties 46 punktas) galima spręsti, jog teismas laikėsi pozicijos, kad byloje taikytinas trejų metų ieškinių senaties terminas (CK 1.125 straipsnio 8 dalis), ir konstatavo, kad šis terminas nepažeistas. Tačiau kiti apeliacinės instancijos teismo nurodomi motyvai dėl byloje taikytino ieškinių senaties termino vertintini kaip prieštaraujanti (skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties 47–51 punktai), nors būtent pastarieji patvirtina, kad vis dėl to apeliacinės instancijos teismas byloje taikė ir sutrumpintą šešių mėnesių ieškinių senaties terminą (CK 1.125 straipsnio

5 dalies 2 punktą). Taigi apeliacinės instancijos teismas iš esmės pripažino, kad ieškovė ieškinį dėl plokščių remonto išlaidų atlyginimo pareiškė praleidusi sutrumpintą šešių mėnesių terminą.

59. Ginčo šaliai reikalaujant taikyti ieškinio senatį, teismas *ex officio* (pagal pareigas) patikrina, ar taikytinas ieškinio senaties terminas nepraleistas ir ar nėra priežasčių šį terminą atnaujinti. Įstatymo nenustatyta, kad ieškovas privalo pateikti prašymą dėl praleisto termino atnaujinimo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-385-421/2019 27 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2022 m. kovo 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-51-1075/2022 46 punktą). Ieškinio senaties termino pabaiga iki ieškinio pareiškimo yra pagrindas ieškinį atmesti (CK 1.131 straipsnio 1 dalis); jeigu teismas pripažįsta, kad ieškinio senaties terminas praleistas dėl svarbios priežasties, pažeistoji teisė turi būti ginama, o praleistas ieškinio senaties terminas atnaujinamas (CK 1.131 straipsnio 1 dalis).
60. Apeliacinės instancijos teismas, nors ir iš dalies tinkamai neidentifikavęs byloje pareikštų materialinių teisinių reikalavimų prigimtį ir jiems taikytinų skirtingų ieškinio senaties terminų, vis dėlto įvertino, ar reikalavimui dėl plokščių remonto darbų išlaidų atlyginimo nėra praleistas ieškinio senaties terminas, ir trumpai pasisakė dėl byloje nustatytų aplinkybių, kurios patvirtina tokio termino praleidimo priežastis, vertinimo. Iš byloje esančių įrodymų visumos apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, jog ir po 2020 m. gegužės 21 d. šalys dėjo pastangas tam, kad ginčas dėl atsisluoksniavusių plokščių būtų išspręstas taikiai. Šalių derybos nutrūko tik 2020 m. gruodžio 2 d. Todėl, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegijos vertinimu, nurodytos aplinkybės sudarytų pagrindą termino praleidimo priežastis pripažinti svarbiomis ir ieškinio senaties terminą atnaujinti laikantis pozicijos, kad šiuo atveju taikytinas CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte įtvirtintas ieškinio senaties terminas, kuris pasibaigė 2020 m. lapkričio 21 d.
61. Kasacinis teismas nuosekliai formuoja praktiką, kad ieškinio senatį reikia taikyti ne mechanškai, nes tai būtų nesuderinama su teismo pareiga vykdyti teisingumą, o atsižvelgiant į įvairias aplinkybes – šalių elgesį, jų aktyvumą, jų ginamos vertybės svarbą, lyginant ją su būtinybe remtis ieškinio senaties instituto normomis. Kiekvienu konkrečiu atveju turi būti ieškoma protingos dviejų viešųjų interesų – užtikrinti realią pažeistų subjektinių teisių apsaugą ir garantuoti teisinių santykių stabilumą bei apibrėžtumą – pusiausvyros (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 14 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-421-1075/2018 26 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
62. CK 1.131 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad jeigu teismas pripažįsta, jog ieškinio senaties terminas praleistas dėl svarbios priežasties, pažeistoji teisė turi būti ginama, o praleistas ieškinio senaties terminas atnaujinamas.
63. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad ieškinio senaties termino praleidimo priežasčių svarbos vertinimas, kaip ir ieškinio senaties termino pradžios momento nustatymas, yra fakto klausimas, kurį įvertinę byloje nustatytas aplinkybes, sprendžia pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Kasacinis teismas fakto klausimų nenagrinėja, tačiau, remdamasis teismų nustatytomis aplinkybėmis, teisės taikymo aspektu patikrina, ar byla nagrinėjama teismai teisingai taikė ir aiškino ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-110-916/2020, 62, 67 punktai).
64. Ieškinio senaties termino atnaujinimą reglamentuojančiose teisės normose nenustatyta aplinkybių, kurios laikytinos svarbiomis praleistam terminui atnaujinti, sąrašo; taip pat neįvardyta kriterijų, kuriais remdamasis teismas turėtų spręsti dėl tokių aplinkybių pripažinimo svarbiomis termino praleidimo priežastimis. Teismas, sprenddamas svarbių priežasčių konstatavimo klausimą, turi vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, atsižvelgti į ieškinio senaties instituto esmę ir jo paskirtį, ginčo esmę, šalių elgesį ir kitas reikšmingas bylos aplinkybes. Kiekvienu atveju turi būti taikomi ne vidutiniai, o individualūs elgesio standartai dėl bylos šalių, dėl kurių sprendžiamas praleisto ieškinio senaties termino priežasčių svarbos įvertinimo klausimas. Praleisto termino atnaujinimo klausimas sprendžiamas atsižvelgiant į konkrečios situacijos aplinkybes, į subjektiviųjų (asmens sugebėjimas įvertinti susiklosčiusią teisinę situaciją, šalių elgesys ir pan.) ir objektyviųjų (siekiama apginti vertybę, asmens amžius, išsilavinimas ir pan.) kriterijų visumą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-142-916/2020 28 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
65. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas svarbiomis ieškinio senaties termino praleidimo priežastimis pripažino šalių vykdytas derybas dėl nekokybiškų plokščių pakeitimo ir (ar) jų remonto. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išaiškinta, kad svarbiomis ieškinio senaties termino praleidimo priežastimis, sudarančiomis pagrindą praleistą ieškinio senaties terminą atnaujinti, gali būti pripažįstamos tik ieškinio senaties termino eigos metu egzistavusios aplinkybės, kurios kludė asmeniui laiku ir tinkamai, tiesiogiai ar per atstovą ginti savo pažeistas teises ir kurios nepriklausė nuo šio asmens valios (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-112/2013). Todėl iš dalies sutiktina su kasacinio skundo argumentu, kad šalių bandymas spręsti ginčą taikiai priklauso nuo šalių valios. Kasacinio teismo vertinimu, šalių inicijuojamos derybos savaime nėra svarbi priežastis atnaujinti ieškinio senaties terminą, tačiau nagrinėjamoje byloje vykusių derybų eiga patvirtina, kad šalys išėjo už įprastų tarpusavio derybų ribų ir, siekdamos išspręsti tarpusavio ginčą taikiai, užsakė specialius tyrimus dėl parduotų plokščių kokybės trūkumų priežasčių nustatymo ir jų įvertinimo. Šiuos specialius žinių reikalaujančius tyrimus atliko tretieji asmenys, turintys reikiamą kvalifikaciją ir nepriklausomi nuo ginčo šalių. Atkreiptinas dėmesys, kad šių tyrimų rezultatais šalys rėmėsi tiek kaip reikalavimų, tiek kaip atsikirtimų pagrindu. Teisėjų kolegijos vertinimu, toks šalių elgesys ir bendradarbiavimas siekiant nustatyti fasado plokščių atsisluoksniavimo priežastis atitinka ir bendruosius teisės principus. Pakankamai atidus ir rūpestingas asmuo, siekiantis pažeistų subjektinių teisių gynbos, nedelsdamas deda visas pastangas, kad surinktų visą informaciją, reikalingą savo teisėms ir teisėtiems interesams apginti, ir, surinkęs visą informaciją, išsamiai ją įvertina bei sprendžia dėl savo teisių gynimo galimybių ir procedūrinių aspektų, reikalingų ieškinui teisės aktų nustatyta tvarka pareikšti. Būtent tai gali būti vertinama kaip svarbi priežastis atnaujinti ieškinio senaties terminą, todėl sutiktina su skundžiamoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje padaryta išvada vertinant ieškinio senaties termino praleidimo priežastis.

Dėl

priežastinio ryšio nustatymo

66. Priežastinis ryšys, kaip civilinės atsakomybės sąlyga, reglamentuojamas CK 6.247 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksnu (veikimu, neveikimu) rezultatu. Toks priežastinio ryšio taikymas atitinka civilinės atsakomybės tikslą kompensuoti padarytus nuostolius, kurių atsiradimas yra susijęs su veikimu ar neveikimu, dėl kurio šie nuostoliai atsirado (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-53/2010; 2013 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-607/2013, 2019 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-320-916/2019, 69–70 punktai; 2020 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-174-695/2020, 53 punktas).
67. Kasacinio teismo praktikoje priežastinio ryšio nustatymo procesas civilinėje byloje sąlygiškai išskiriamas į du etapus. Pirmame etape *conditio sine qua non* (privaloma sąlyga) testu nustatomas faktinis priežastinis ryšys ir sprendžiama, ar žalingi padariniai kyla iš neteisėtų veiksmų, t. y. nustatoma, ar žalingi padariniai būtų atsiradę, jeigu nebūtų buvę neteisėto veiksmo. Kitame etape nustatomas teisinis priežastinis ryšys, kai sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra pernelyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galinybę neteisėtų veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtais veiksmais pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-393-916/2019, 36 punktas ir jame nurodyta kasacinio

teismo praktika).

68. Pagal CK 6.247 straipsnyje pateiktą priežastinio ryšio sampratą ir kasacinio teismo formuojamą teismų praktiką dėl teisnę pareigą pažeidusio asmens veiksmų žala gali atsirasti tiesiogiai, ir galima situacija, kai asmens veiksmais tiesiogiai nepadaryta žalos, tačiau sudarytos sąlygos žalai atsirasti ar jai padidėti. Pastaruoju atveju paprastai asmens veiksmai (veikimas, neveikimas) nėra vienintelė žalos atsiradimo priežastis, jie tik prisideda prie sąlygų šiai žalai kilti sudarymo, t. y. kartu su kitomis neigiamų padarinių atsiradimo priežastimis pakankamu laipsniu lemia šių padarinių atsiradimą. Nustačius, kad teisnę pareigą pažeidusio asmens elgesys pakankamai prisidėjo prie žalos atsiradimo, jam tenka civilinė atsakomybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014). Taigi, pagal CK 6.247 straipsnį nereikalaujama, kad skolininko elgesys būtų vienintelė nuostolių atsiradimo priežastis; priežastiniam ryšiui konstatuoti pakanka įrodyti, kad skolininko elgesys yra pakankama nuostolių atsiradimo priežastis, nors ir ne vienintelė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-263/2007; 2013 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-531/213; kt.).
69. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad pagrindinė deliktinės civilinės atsakomybės funkcija yra kompensacinė. Tai reiškia, kad civilinė atsakomybė yra skirta nukentėjusiam asmeniui grąžinti į tokią padėtį, kuri būtų nesant teisės pažeidimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-317-378/2020, 60 punktas; 2022 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-135-421/2022, 33 punktas, kt.).
70. Kasacinio teismo vertinimu, byloje nustačius, kad atsakovės parduotos plokštės buvo nekokybiškos, ieškovė turi teisę reikalauti atlyginti plokščių remonto išlaidas, nes jeigu plokštės būtų buvusios kokybiškos, šių išlaidų ieškovė nebūtų patyrusi. Teisėjų kolegija pažymi, kad byloje nustatyta, jog, kilus ginčui tarp šalių dėl plokščių atsisluoksniavimo priežasčių, šalys vedė derybas dėl ginčo sprendimo taikiu būdu, jų metu atsakovės iniciatyva buvo užsakyti tyrimai parduotų plokščių atsisluoksniavimo priežastims nustatyti. Atsižvelgiant į tai, kad byloje nustatytas nekokybiškų plokščių atsisluoksniavimo faktas, darytina išvada, kad dėl užtrukusio jų atitikties kokybės reikalavimams vertinimo išaugo nekokybiškų plokščių remonto darbai, nes ieškovė buvo priversta samdyti kitą subrangovę. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo atveju reikalavimas dėl nuostolių atlyginimo siejamas ne su trečiojo asmens bankrotu, t. y. netaikytina, kad atsakovė yra atsakinga dėl trečiojo asmens bankroto, o su priežastimis, dėl kurių užtruko plokščių remonto darbai. Tai, teisėjų kolegijos nuomone, susiję tiesioginiu priežastiniu ryšiu su byloje nustatytais atsakovės neteisėtais veiksmais ieškovei pardavus nekokybiškas plokštes ir derybų būdu nepagrįstai atsisakius tenkinti ieškoves reikalavimus dėl atsisluoksniavusių plokščių remonto.
71. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį, kad nagrinėjamu atveju atsakovė neįrodinėja, jog naujos subrangovės darbų atlikimo kaina neatitiko rinkos sąlygų ir yra per didelė. Todėl apibendrinama tai, kas anksčiau nurodyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentais, kuriais pasisakoma dėl teismų byloje netinkamai nustatyto priežastinio ryšio.

Dėl nuostolių (ne)mažinimo CK 6.258 straipsnio 4 dalies pagrindu

72. CK 6.258 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad neįvykdžiusi prievolės įmonė (verslininkas) atsako tik už tuos nuostolius, kuriuos ji numatė ar galėjo protingai numatyti sutarties sudarymo metu kaip tikėtiną prievolės neįvykdymo pasekmę. Taigi sutartį pažeidusios įmonės (verslo subjekto) pareiga atlyginti negautas pajamas priklauso nuo to, ar ji galėjo ir turėjo numatyti tokius nuostolius. Europos sutarčių teisės principų 9:503 straipsnyje įtvirtinta analogiška norma, tačiau nustatytos dvi jos taikymo išlygos: ši atsakomybės apribojimo taisyklė netaikoma tais atvejais, kai sutartis (sutarinė prievolė) neįvykdyta dėl skolininko tyčios ar didelio neatsargumo (pranc. *faute lourde*, angl. *gross negligence*). UNIDROIT principų 7.4.4 straipsnyje nenustatyta jokių bendrosios taisyklės, pagal kurią atlyginama tik ta žala, kurią skolininkas galėjo arba turėjo numatyti sudarydamas sutartį, išlygų, tačiau komentare pažymima, kad taikoma nuostolių numatymo sąvoka turėtų būti tiksli, nes ši bendrųjų principų norma neatitinka daugelio valstybių nacionalinių teisės sistemų nuostatų, pagal kurias net iš anksto nenumatytos žalos atlyginimo galima reikalauti tais atvejais, kai sutartis neįvykdyta dėl skolininko tyčios arba didelio neatsargumo. Lietuvos CK 6.252 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad šalių susitarimas dėl civilinės atsakomybės už nuostolius (žalą), padarytus dėl skolininko tyčios ar didelio neatsargumo, netaikymo ar jos dydžio apribojimo negalioja. CK 6.258 straipsnio 4 dalies normą aiškinant kartu su CK 6.252 straipsnio 1 dalimi bei atsižvelgiant į tarptautinių sutarčių teisės kodifikavimo aktų principus, konstatuotina, kad tais atvejais, kai skolininkas neįvykdo sutartinės prievolės tyčia ar dėl didelio neatsargumo (didelio aplaidumo), jam kyla pareiga atlyginti nukentėjusios šalies patirtus nuostolius, priežastiniu ryšiu susijusius su sutarties pažeidimu, net ir tais atvejais, kai tokio dydžio nuostolių, sudarydamas sutartį, jis negalėjo numatyti kaip sutarties neįvykdymo pasekmės. Toks aiškinimas papildomai patvirtinamas tuo, kad CK 6.258 straipsnio 4 dalyje nustatytas įmonės (verslininko) atsakomybės apribojimas „numatomais nuostoliais“ sietinas su CK 6.256 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta įmonės (verslininko) atsakomybe be kaltės, taip siekiant apibrėžti atsakomybės ribas, tačiau konstatavus tyčią ar didelį neatsargumą šis skolininko atsakomybės apribojimas nebetenka teisėto pagrindo ir gali reikšti kreditoriaus teisių pažeidimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-52/2013).
73. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad CK 6.258 straipsnio 4 dalyje toks principas nustatytas civilinės atsakomybės be kaltės poveikiui sušvelninti ir protingai skolininko ir verslininko atsakomybei riboti tokiu būdu, jog ji neprarastų savo kompensuojamojo pobūdžio ir nevirstų bausme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2007).
74. Vis dėlto nagrinėjamu atveju teisėjų kolegija neįžvelgia pagrindo mažinti nuostolių atlyginimą pagal CK 6.258 straipsnio 4 dalį, nes byloje nebuvo nustatyti ir teismų konstatuoti kokie nors ieškoves neteisėti veiksmai ar aplaidus ir nerūpestingas elgesys. Taip pat, teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovė, kaip verslininkė, vykdanči veiklą statybų sektoriuje, galėjo ir turėjo numatyti, kad dėl užsitęsusių plokščių atsisluoksniavimo priežasčių vertinimo gali išaugti plokščių remonto darbų kaina. Todėl atsakovė, nepagrįstai atsisakiusi tenkinti ieškoves reikalavimus, susijusius su plokščių remontu, ir pati pasiūliusi ieškovei taikų ginčo sprendimą derybų būdu, kurio metu jos iniciatyva buvo užsakytas ne vienas tyrimas plokščių atsisluoksniavimo priežastims nustatyti, turi prisiimti neigiamas iš to kylančias pasekmes, dėl kurių išaugo plokščių remonto darbų kaina.

Dėl įrodymų vertinimo taisyklių

75. Kasacinio teismo praktika įrodymų tyrimo ir vertinimo klausimais yra išplėtotą ir nuoseklią įrodymų vertinimas pagal CPK 185 straipsnį reiškia, kad bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais; pagal CPK 176 straipsnio 1 dalį, įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja, t. y. faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo; reikia įvertinti kiekvieną įrodymą ir įrodymų visetą; išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumui turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis; teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokie išvada padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visumą leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą nereikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 6 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-148-248/2019 40 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).

76. Pagal bendrąją įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklę kiekviena šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus ar atskirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių CPK nustatyta tvarka nereikia įrodinėti (CPK 12, 178 straipsniai).
77. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas bylos įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja (CPK 176 straipsnio 1 dalis). Vadinasi, bylos šalims tenkančios įrodinėjimo pareigos vykdymas yra orientuotas į bylą nagrinėjančio teismo įtikinimą, kad egzistuoja faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiami reikalavimai ir atskirtimai. Civiliniame procese nereikalaujama nustatyti objektyviąją tiesą, t. y. teismo įsitikinimas dėl faktinių aplinkybių, sudarančių bylos nagrinėjimo (ginčo) dalyką, egzistavimo ar neegzistavimo neturi būti absoliutus. Šis įrodinėjimo civiliniame procese ypatumas yra ne kartą pabrėžtas ir kasacinio teismo praktikoje (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-371/2011; 2015 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-420-969/2015; 2018 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-201-695/2018, 52 punktas). Todėl įrodinėjimo standartas, atsizvelgiant į civiliniame procese reikalaujamo teismo įsitikinimo laipsnį, taip pat neturi būti suabsoliutintas, t. y. pernelyg aukštai iškeltas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-103-701/2022, 23 punktas).
78. CPK 179 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įrodymus pateikia šalys ir kiti dalyvaujantys byloje asmenys. Pagal CPK 177 straipsnio 1 dalį, įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atskirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. Faktiniai duomenys nustatomi šiomis priemonėmis: šalių ir trečiųjų asmenų (tiesiogiai ar per atstovus) paaiškinimais (CPK 186 straipsnis), liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžiūrų protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis (CPK 177 straipsnio 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-161-1075/2023, 42 punktas).
79. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad nors ekspertizės akte esantys duomenys pagal savo objektyvumą dėl prigimties ir gavimo aplinkybių paprastai yra patikimesni už kituose įrodymų šaltiniuose esančius duomenis, eksperto išvada turi būti įvertinta pagal teismo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu byloje esančių įrodymų ištyrimu (CPK 218 straipsnis), t. y. ekspertizės išvada yra vertinama pagal tokias pačias taisykles kaip ir kitos įrodinėjimo priemonės, be kita ko, taikant įrodymų pakankamumo ir patikimumo kriterijus. Įrodymų pakankamumas įvertinamas reikškia, jog įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodymų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai. Kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą pašalinti, t. y. nustatyti, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti, turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-266-469/2020 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
80. Pagal CPK įtvirtintą teisinį reguliavimą ekspertizės akte turi būti smulkiai aprašomi atlikti tyrimai, jų pagrindu padarytos išvados ir pateikti pagrįsti atsakymai į teismo iškeltus klausimus (216 straipsnio 1 dalis). Jeigu atlikdamas ekspertizę ekspertas nustato turinčių reikšmės bylai aplinkybių, dėl kurių jam klausimų pateikta nebuvo, jis turi teisę duoti savo išvadą ir dėl šių aplinkybių (pirmiau nurodyto straipsnio 2 dalis). Teismo ekspertizės įstatyme nustatyta, kad ekspertizės aktas, kuriuo ekspertas įformina teismo ekspertizės rezultatus, susideda iš įžanginės dalies, tiriamosios dalies ir išvadų (žr. įstatymo redakcijos, galiojusios ekspertizės atlikimo metu, 24 straipsnio 1 dalį; šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos 27 straipsnio 1 dalį). Teismo ekspertizės akto tiriamosios dalyje, be kita ko, nurodomi atlikti tyrimai, jų metu naudoti metodai ir priemonės, gauti rezultatai ir motyvuotas jų vertinimas; šio akto išvadose suformuluojami motyvuoti atsakymai į visus pateiktus klausimus (ekspertizės atlikimo metu galiojusios įstatymo redakcijos 24 straipsnio 3, 4 dalys; šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos 27 straipsnio 3, 4 dalys).
81. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad pagrindas atmesti kaip įrodymą eksperto išvadą ar jos dalį gali būti tai, jog ekspertizės akto turinys prieštarauja, kad išvados neišplaukia iš tyrimo eigos, kad išvada pateikta dėl to, dėl ko tyrimas nedarytas arba atliktas neišsamiai, ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonų dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-474/2010; 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-337/2013); kai ekspertizės duomenys prieštarauja kitiems byloje esantiems įrodymams (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-40-403/2020 32 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
82. Atsakovė kasaciniame skunde netinkamą įrodymų vertinimą iš esmės grindžia tuo, kad byloje išsiskyrė ekspertų dr. S. Mitkaus, dr. D. Kalibato ir dr. S. Sušinsko išvados dėl plokščių atsisiuoksniavimo priežasčių. Atsakovės teigimu, teismai netyrė, nesprendė ir nesiekė panaikinti akivaizdžių prieštaravimų tarp šių ekspertų išvadų. Taip pat, anot atsakovių, teismai byloje suabsoliutino liudytojų parodymus. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti ir su šiais kasacinio skundo argumentais.
83. Patikrinusi teisės taikymo ir aiškinimo aspektu skundžiamą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą, teisėjų kolegija prieina prie išvados, kad apeliacinės instancijos teismas nepažeidė įrodymų vertinimą reglamentuojančių proceso teisės normų ir nenukrypo nuo jas aiškinančios kasacinio teismo praktikos. Pažymėtina, kad tiek dr. S. Mitkaus, tiek dr. D. Kalibato ir bylą pateiktos išvados buvo parengtos atsakovės užsakymais dar vykstiant šalių deryboms dėl taikaus ginčo sprendimo. Tuo tarpu dr. S. Sušinsko ekspertinis tyrimas atliktas teismo pavedimu, šio tyrimo patikimumo laipsnis, atsizvelgiant į šios nutarties 79 punkte nurodytą kasacinio teismo praktiką, yra didesnis, palyginti su privačia tvarka atliktais tyrimais. Atsakovės kasaciniame skunde nurodyti argumentai dėl dr. S. Sušinsko ekspertizės akto nesudaro pagrindo abejojti minėto eksperto išvadomis, kurios, teisėjų kolegijos vertinimu, logiškai ir nuosekliai išplaukia iš tyrimo eigos.
84. Taip pat teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismas visapusiškai įvertino byloje esančius įrodymus ir savo išvadas grindė byloje esančių įrodymų visuma. Aplinkybė, kad apeliacinės instancijos teismas rėmėsi liudytojų parodymais, savaime nereikškia, jog teismas suabsoliutino šią įrodinėjimo priemonę. Priešingai, apeliacinės instancijos teismas savo sprendimą grindė tiek ekspertizės akto išvadomis, tiek liudytojų parodymais, tiek kitais byloje esančiais rašytiniais įrodymais, kurių visuma neprieštarauja byloje nustatytoms aplinkybėms. Todėl nagrinėjamu atveju nėra pagrindo konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė įrodymų vertinimo taisykles ar nukrypo nuo jas aiškinančios kasacinio teismo praktikos.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

85. Apibendrinama šioje nutartyje išdėstyti motyvus teisėjų kolegija nusprendžia, jog kasaciniu skundu nepagrindžiama, kad bylą nagrinėję teismai, iš dalies tenkindami ieškovės reikalavimą dėl plokščių remonto darbų išlaidų ir nuostolių atlyginimo, pažeidė materialiosios ar proceso teisės normas, todėl skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis, nepaisant šioje kasacinio teismo nutartyje nurodytų teisės taikymo ir aiškinimo klaidų, kurios, kaip konstatuota, nedaro įtakos nutarties galiojimui, paliekama iš esmės nepakeista (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis).
86. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.

87. CPK 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio (CPK 98 straipsnio 2 dalis). Šio straipsnio nuostatos taikomos priteisiant išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo pagalbą pirmosios, apeliacinės instancijos ir kasacinio teisme (CPK 98 straipsnio 3 dalis).
88. Kadangi atsakovės kasacinis skundas netenkinamas, tai šio asmens kasaciniame teisme patirtos išlaidos neatlygintinos. Tačiau, netenkinus atsakovės kasacinio skundo, teisę į kasaciniame procese patirtų išlaidų atlyginimą įgijo ieškovė. Ieškovė prašo jai priteisti iš atsakovės 4840 Eur bylinėjimosi išlaidų už advokato pagalbą, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Šių išlaidų realumą patvirtinantys dokumentai pateikti, tačiau ieškovės išlaidos už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“ nustatytą maksimalią atlygintiną sumą, todėl, nenustačius pagrindų priteisti daugiau nei Rekomendacijose nustatytas maksimalus tokių išlaidų atlyginimas, yra mažinamos iki maksimalios už atsiliepimą į kasacinį skundą priteistinos sumos – 3058 Eur.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 23 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „ELSYS TS“ (j. a. k. 226245770) iš atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Ermitažas“ (j. a. k. 300090381) 3058 (tris tūkstančius penkiasdešimt aštuonis) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas

Egidija Tamošiūnienė